

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
 binnenland bij vooruitbetaling . f 2.00
 Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
 Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
 Men abonneert zich voor minstens zes maanden
 ingaande op den dag der eerste toezending f1.-

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
 Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
 » » » 1000 » . - 0.08
 » » » 3000 » . - 0.07

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie”, en gezonden aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, Voorzitter der Redactiecommissie, 7a Heerengracht, of den Secretaris, Mr. G. VAN BLOOTEN Azn., 43 Conradkade, beiden Den Haag.

Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van zondolende hulp, ware behoefteling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50). Zij die f 5 of meer contribuëeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateur(trice).
Aan allen wordt gratis het Weekblad toegezonden.
Om lid te worden vulle men onderstaand formulier in, en zende het aan het bureau der Vereeniging, Heerengracht 4 Den Haag.

De ondergeteekende
 wonende te _____ wenscht
 donateur-trice _____ te worden der Vereeniging „Oost en West” tegen een jaarlijksche contributie van
 f _____ den _____ 190
 Handteekening:
 Straat of gracht:

Inhoud van dit nummer.

Voor den noodlijdenden Javanen. — Mededeelingen. — Weekoverzicht. — Oost-Indische berichten. — West-Indische berichten. — Het Irrigatie-request. — Nationaal bureau voor Vrouwenarbeid. — Varia. — Inhoud van Nederl. Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Mail. — Jaarverslag Afdeling Groningen en omstreken. — Afdeling 's-Gravenhage.

Voor den noodlijdenden Javanen.

Gedurende de afgelopen week zijn geen giften ingekomen, zoodat het restant in kas gebleven is f 28.11.

Zonderling valt het samen, dat juist deze eerste week, dat wij geen bijdragen ontvingen, uit Semarang het bericht, tot ons komt van de oprichting van een comité, dat zich ten doel stelt om, geheel in den geest van ons ontwerp, ook op andere plaatsen dan Samarang en Salatiga, zorg te dragen voor steun en verpleging van den noodlijdenden inlander door particuliere hulp, als zuiver liefdedwerk. Onder de rubriek „Oost-Indische berichten” zal men hieromtrent uitgebreide mededeelingen vinden.

Natuurlijk hadden wij, om der eenheidswille liever gezien, dat het comité te Semarang eene afdeling geworden ware van „Oost en West”, maar wij houden ons overtuigd, dat er, met hetzelfde goede doel voor ogen, eenheid zal zijn van handelen. Onze afdeling „Nederl. Indië” te Weltevreden, daartoe in staat gesteld door hetgeen van hier gezonden werd, heeft

FEUILLETON.

Over kopergiet- en zilversmeedkunst der Javanen.

Lezing gehouden in het tentoonstellingsgebouw van „Oost en West” op 14 Juni 1902, door J. E. JASPER.

(Vervolg.)

In dezelfde gedaante, waarin de gieter een koperen voorwerp wil hebben, vervaardigt hij een voorvorm van was, hiervoor wordt dezelfde materie gebruikt als die, welke gedeeltelijk als dekmiddel dient bij het batikprocedé. Het zware was is op de pasars gelukkig goedkoop te verkrijgen en wordt dan ook door de Inlandsche kopergieters bij groote hoeveelheden tegelijk ingeslagen. Zoodra het gesmolten, gezeefd en gezuiverd is, wordt het met houten rollen tot dunne platen geplet. Hiervan worden ettelijke, onderling even groote stukken afgesneden, waarna de grondstof gebracht wordt naar den vorm, die meestal in de werkplaatsen der kopergieters een afzonderlijk hoekje inneemt. Van zijn handigheid en vingerlenigheid hangt het af, of de wassen voorvorm spoedig of eerst na lang perteren gereed is; gewoonlijk heeft de arbeider voor het vervaardigen van één exemplaar een vol uur gestadig werkens nodig. Maar stelt u eens voor, dat de platen moeten worden verbogen en verdeukt, dat enkele daarvan moeten worden versneden tot reuken, die voer daan dienen te worden gebezigt, en dat de vorm van zuivere constructie

dan ook aan het comité te Semarang reeds f 4000 toegezonden.

Wij blijven daarom, nu 't systematisch weldoen van den nooddriftigen en door armoe ziekkelijken inlander in Indië veld wint, bij onze geestverwanten aankloppen om af te zonderen en ons toe te zenden, wat ze missen kunnen.

Mededeelingen.

I. Van het Hoofdbestuur:

Wij richten thans, nu de ledenlijsten der afdelingen in ons blad reeds zijn of nog worden gepubliceerd, aan een ieder het dringend verzoek om ons van daarin voorkomende fouten dadelijk kennis te geven, dan kan de verbetering nog plaats hebben in de afdrucken in brochure-vorm, die van de Jaarverslagen en de Ledenlijsten worden gemaakt.

Ok voor de regelmatige toezending van het Weekblad is verbetering hoogst gewenscht.

II. Van de 5e Commissie:

Wij betuigen onzen hartelijken dank aan allen, die zoo bereidwillig waren, voor onze tentoonstelling van Oost- en West-Indisch vlechtwerk voorwerpen af te staan. Zeker zijn er in particulier bezit nog wel meer fraai mandjes, matjes, toevoegs en dergelijke. Zouden de leden niet eens hun best willen doen, om aan de eigenaars die stukken voor ons in bruikleen te vragen.

Ook plangi-doeken zullen voor de afdeling wees/versterking zeer welkom zijn.

Bericht gelieve men te zenden aan de presidente der tentoonstellings-commissie: Mevr. N. van Zuylen-Tromp, 7a Heerengracht.

III. Afdeling Utrecht en omstreken:

Deelt mede, dat voor de leden kosteloos ter lezing is aangeschaft het zoo gunstig gereceerde boekwerk „Pah Troeno” door Boeka. (Beleefde verwijzing naar onze kennissgave in n°. 8 van het orgaan.)
 Het Bestuur.

WEEKOVERZICHT.

De stille zomertijd, waarin niets belangrijks mag voorvallen, is goed op weg om geheel legendarisch te worden. Sedert jaren toch vielen de gewichtigste gebeurtenissen juist voor in den vacantiëtijd, en wanneer men allerwege slechts dacht aan vacantiënemen en aan vrijen tijd, dan kwam de Amerikaanse oorlog, de Transvaalsche crisis, de Bokersopstand en allerlei politieke narigheid de moede journalisten aan hun schrijftafel ketenen, zonder dat men er aan dacht, dat dit zoo afgejakkerd materiaal ook eens in het dok moest voor reparatie. De moderne journalistiek is gewoon haar veel beklade Muzie «de koningin der aarde» te noemen. Dat deze benaming nog bij lange na geen waarheid bevat, blijkt wel het meest uit de omstandigheid, dat haar onderdaan de vacantie van de vorstin niet respecteert en haar met de meest zenuwverschokkende tijdingen juist dan pleegt te overladen. Hoe dit nu zij, de tegenwoordige zomer brengt ons de legendarische koninkomfiguur weer eenigszins voor den geest. In ons land althans heeft de politiek zich rustig op één oor gelegd en behalve de reis van onzen eersten-minister had men weinig, dat het bespreken waard kon geacht worden. Dr. Kuiper

is thans met het onderwijs den boer opgegaan, zoodat men veilig mag aannemen, dat met het aanvangen van de nieuwe kamerzittingen de onderwijsregeling spoedig aan de orde zal worden gesteld. Wij weten persoonlijk, dat aan het ministerie verder nog tal van andere groote onderwerpen worden voorbereid, en wanneer men nu eens wil bedenken, hoe dikwijls de minister in dit jaar niet op reis is geweest en hoeveel tijd hij in de Kamers heeft doorgebracht, en dat niettemin de loopende zaken aan het departement voor een groot deel en van enkele afdelingen bijna geheel onder direct toezicht van den minister worden afgedaan, dan mag men nog zooveel op de politieke richting van den titularis tegen hebben, maar men zal moeten erkennen, dat hij voor het vak geboren is.

De kroniekschrijver, die bij de week arbeidt, staat altijd bloot aan een démenti der gebeurtenissen zelf, en zal dikwijls als Penelope zijn werk ongedaan moeten maken, op zijn beschouwingen moeten terugkomen. Zoo moet 't ons thans vergaan met een buitenlandsche quaestie van gewicht. Wij hebben toch ons laten ontvallen, dat de reis van den koning van Italië naar St. Petersburg geen belangrijke politieke gevolgen zou hebben. 't Tegendeel schijnt waar te zijn, want de basis van onze redenering, namelijk de kort geleden tot stand gekomen hernieuwing van het Drievoudig Verbond, is onder ons ingezakt. Want wij vernamen het opzienbarend bericht, dat Italië wel lid was gebleven van dit collegium, maar dat de militaire zaken niet geregeld waren. Nu is het drievoudig verbond in de eerste plaats vecht-affaire en wanneer dus een van de firmanten in 't uitzicht stelt op het critieke moment de handen in de zakken te zullen steken en van achter de Alpen toe te kijken, dan is zijn lidmaatschap van niet veel belang. Men begint nu te denken, dat Italië wel drievoudig verbonden wil zijn, maar voorloopig — als 't ware op non-activiteit — naar andere vrienden omkijkt. Vandaar hernieuwde belangstelling voor de russische reis, groote nieuwsgierigheid naar de bewegingen van een sterke vloot Italiaansche schepen in de Middellandsche zee, waar men Tripolis, tot dusver een zure druif voor Italië, is gaan aandoen, angst voor mogelijke coups-de-main van Frankrijk tegen Marocco onder conditie, dat Italië de hand vrij zal hebben in Tripolis. Het incident van de Petersburgsche reis kan dus voorloopig nog niet gesloten worden geacht.

De Engelsche diplomatie heeft haar aandacht weer eens kunnen wijden aan de tahrjke potten, die zij naast de Transvaalsche, te vuur hebben staan. In de eerste plaats hoort men van engelsche bewegingen tegen den Kongo-staat, waar men land noodig heeft voor den spoorweglijn Kaïro-Kaapstad en waar men nu waarschijnlijk een grensconflict met België zal uitlokken om dat land te krijgen. België heeft zich altijd zeer sterk gevoeld wegens zijn vriendschap met Engeland, maar zal nu goed doen met voor het vervolg de raadgevingen van La Fontaine ten aanzien van het gaan op jacht met leeuwen ter harte te nemen. Dan wil Engeland de Rhodesische quaestie ter hand nemen. Nu Transvaal en Vrijstaat Engelsche koloniën zijn geworden, kan men aan den eenen kant dien onverantwoordelijken pionier missen, aan den anderen kant heeft men er belang bij de onafhankelijke positie, aan Rhodesie krachtens het charter verleend, in te krimpen en de directe rijk-invloed uit te breiden. Men denkt er dus over de Chartered-Company uit te

koop. Wellicht zien de aandeelhouders dan nog iets van hun geld terug. Vervolgens heeft men een expeditie uitgezonden tegen den Moellah, die de Engelschen — waarschijnlijk wegens het ongerijmde van zijn gebrek aan sympathie voor den Union-Jack — met voorbeeldige volharding «gek» (mal) blijven noemen. Of men daarmee veel succes zal hebben, valt nogal te betwijfelen, want het terrein is formidabel groot en geheel zonder water, terwijl elk stukje bagage en mondvoorraad door dragers moet worden vervoerd. De berichten, die omtrent de expeditie zijn ingekomen, bevestigen ons vermoeden, dat de gek hier de wijzen te slim af zal zijn.

In Perzië blijft de wedstrijd tusschen Engelschen en Russen aanhouden. De eigenaardigheden van beide volken komen daarbij sterk uit. Rusland is het sterkst in de geheime diplomatie en door regeeringsmaatregelen, maar daarbij houdt ook alles op. Engeland, dat het in die streken diplomatiek en militair tegen de Russen zal moeten afleggen, vindt echter een grooten steun in den ondernemingsgeest van de particulieren, welke bij de Russen ontbreekt. Zonder dat de Engelsche regeering directe maatregelen behoefde te nemen, trokken engelsche prospectors het land in, vonden naphtha- en petroleumbronnen, richtten maatschappijen op, stichtten fabrieken en banken, waardoor de engelsche invloed misschien nog meer wordt versterkt, dan door troepen en ambtenaren. Van Russische zijde is zoo'n optreden geheel onmogelijk, de geschikte elementen daartoe blijven volkomen ontbreken, er is overvloed van hoeren, spionnen, klerken en soldaten, maar kolonisten en pioniers ontbreken. Men mag dit nooit vergeten, wanneer men zich gaat wagen aan voorspellingen omtrent den toekomst van Perzië of Afghanistan. Ook wij willen wel op de Russen wedden, maar slechts tegen pari. Wat de eene partij heeft, ontbreekt de andere en omgekeerd.

Oost-Indische berichten.

Voor Directeur van Binn. Bestuur komt, naar de Locomotief verneemt, bij het aanstaande afreden van den heer Arends in aanmerking de 1ste Gouver. Secretaris Mr. J. W. Th. Cohen Stuart.

Het blad zou dat een uitstekende keus vinden: de heer Stuart paart aan veel scherpzinnigheid een zuiveren blik en door langen secretarie-dienst verkregene administratieve bekwaamheid.

Armenzorg-Boegangan. — Zooals men weet, worden in het zg. kettinkkwartier te Boegangan (hoofdplaats Semarang) sinds eenige maanden van Gouvernements wege (en door de zorgen van het Leger des Heils) tal van behoeftige en zieke Javanen verpleegd. In het verslag over de eerste helft der maand Mei 1902 komen daaromtrent de volgende cijfers voor:

Aantal verpleegden op 1 Mei	266
„ bijgekomen tot op 16 Mei	40
„ heengegaan „ 16 „	30
„ verpleegden op 16 Mei	276
Totaal verpleegd geworden gedurende 16 dagen 4295.	
Kattij's rijst verbruikt „	16 „ 8884.
Maaltijden verstrekt „	16 „ 11502.

Twee personen lieten zich aanwerven als koelie voor Suriname en vijf anderen voor Deli.

Volgens de Locomotief komt de derde stadsgeneesheer, Dr. Benjamins, dagelijks de verpleegden bezoeken, verbindt de ergste wonden zelve, controleert al de zieken en heeft 2 of 3 inlandsche mandoes onder zich, die

modern koperwerk zijn ondergebracht, zijn voor het grootste gedeelte gegoten uit zuiver messing en dus van een blank-gelen tint.

Stukken en brokken van het metaal worden gelegd in den smeltkroes, de «kowi», — zooals de Javanen dien noemt —, welke gemaakt is uit een soort vuurvaste klei, gemengd met fijngestampte rijstzemelen, en voor hoogstens drie keeren aan de hitte van het vuur kan worden blootgesteld.

Niet dan nadat een veertig- of vijftigtal gietvormen in gereedheid is gekomen, doet de werkman de onderste kolenlaag in zijn primitieven oven ontbranden. Vijf of zes gevulde smeltkroezen worden op het vuur gelegd; daarop komen weer de aarden gietvormen, waaruit reeds de was is gesmolten; en de vierkante bak van den oven wordt zeer onvoldoende afgesloten met ijzeren platen, om niet te veel warmte verloren te doen gaan. En dan haalt de gietersleerling in slaperige cadans de bamboezen zaiger van den vermakelijk-primitieven blaasbalg aan en neer.

Bleekgroene vlammen lekken nu door de reten van het oven-deksel omhoog, vonken spatten op uit den vuurgloed, een witte walm blijft zwaar hangen in de werkplaats, waar het moeilijkste deel van den gieters arbeid nabij is.

Hun bloote, zweetende lichamen, rossig-groen belicht door het lekkende vuur, staan twee, drie gieters gereed om met hun ijzeren tangen de roodgloeiende vormen en de vonkenspattende smeltkroezen met het gesmolten metaal uit den oven op te halen, terwijl anderen zoo nu en dan den voorraad brandstof aanvullen en banden vol houtskool in het vuur werpen.

Is nu het koper goed vloeibaar geworden, dan wordt een roodgloeiende gietvorm in een vooraf in den grond

pedaal, door welks op- en neergaan de rol en de leest in loen en weer draaiende beweging worden gebracht.

Is nu de leest van het te polijsten model tusschen ijzeren pinnen vastgezet, dan trapt de werkman op het bamboezen pedaal, tevens zijn beetel houdend op de rechte plaats.

De afgeschafte waskrullen worden verzameld en later in den pot met smeltende was gedaan.

Een tweede bezigheid vangt nu aan, n.l. het bekleven van den wassen voorvorm met een dun laagje vochtig houtskool, zoodanig, dat van de zwarte grondstof niets meer te zien is.

Na gedroogd te zijn, wordt de vorm verder bekleefd met een dikkere laag klei en zand, ongeveer hetzelfde materiaal, dat in pottenbakkerijen gebruikt wordt.

Misschien zoudt ge nog niet begrijpen, wat eigenlijk de bedoeling is van den werkman bij het volgen van deze omslachtig lijkende werkwijze, maar ge ziet reeds aan den wassen vorm een uitwasje, een tuitje, dat steeds hoe langer zoo meer bedekt wordt — hier is het b.v. bijna niet meer te zien — en waaromheen zoetjes aan de giettrechter wordt opgebouwd.

Dit dik bekleefde voorwerp wordt omgekeerd in het vuur gehouden, de was smelt er uit, wegvloeiend door den giettrechter en de eigenlijke gietvorm is gereed om het witgloeiende, gesmolten koper in zich op te nemen, doch niet anders, dan nadat die gelijk met het metaal in den werkoven in roodgloeihitte is gebracht.

Al wat aan koper in brokken, stukken, onderdelen van beschadigde voorwerpen enz. te krijgen is, kan in de werkplaatsen van den gieter gebruikt worden. Wordt het metaal tijdens het versmelten met veel zink vermengd, het verkrijgt men een alliage van vuil-roodgele kleur; de voorwerpen, welke hier in de tweede tentoonstellingszaal voor

zijn voorschriften vrij goed uitvoeren. Zeer ernstige lijdens worden overgebracht naar het stadsverband. De heer en mevrouw Brouwer van het Leger des Heils maken zich hoogst verdienstelijk door hunne verzorging en opvoeding der menschen. — Zij hebben tijdelijk hun intrek genomen in een woonhokje van het kwartier, houden het toezicht over de voeding en verpleging, hebben de naakten aan kleeren geholpen, en houden de kinderen op nuttige wijze bezig. Ik betrapte gisteren ongezien den heer Brouwer op gezang- en orde-oefeningen met een legertje kleine bruintjes, die werkelijk eene lust waren om gade te slaan. Het is wonderlijk, wat geduld en liefde in korten tijd met zulke onbeschaafde rondkopjes weet tot stand te brengen. *Volwassenen en kinderen beiden vlechten mandjes voor allerlei doeleinden en verrichten anderen lichten arbeid.*

Reeds in zijn blad van 3 Mei j.l. verklaarde de heer Brooshoofd zich een tegenstander van het houden van collecten en het overmaken van het daardoor bijeengebrachte geld aan bestuursmannen, **zonder meer.** — In de *Locomotief* van 26 Mei schrijft hij:

„Als ik nu echter het echtpaar Brouwer ahier, de van Emmeriks te Salatiga, mej. Jansz te Pati met zooveel succes bezig zie, dan vraag ik: hoe gaat het in de streken der grootste ellende, bijv. Grobogan, waar geen particuliere liefdadigheid, waar slechts het ambtenaars-element den liefde-arbeid verricht?!

En dan zou het mij zoo toelachen, hier te Semarang een Comité te vormen, dat zich beschikbaar stelde, om alle gelden (ook uit Nederland) tot leniging der (in de eerste jaren nog niet geëindigde) ellende in de stad, Demak, Japara, Grobogan, in ontvangst te nemen en daarvoor te Semarang op te richten een centrale hulp- en verplegings-kolonie, en uit Nederland en Indië verpleegsters te ontfangen of te leiden, die evenals de genoemde personen en de dames Kuiper en Rutgers in het „Petronella-hospitaal“ te Djokja, het werk uit liefde willen doen.”

Zulk een comité nu constitueerde zich den 9den Juni j.l. onder de voorloopige benaming van: **Semarangsch Comité voor zieke en behoeftige inlanders.** Het verspreide een circulaire, waaruit door de *Locomotief* het volgende wordt overgenomen:

„De armoede en ziekten onder de inlandische bevolking in de residentie en ter hoofdplaats Semarang zijn nog steeds groot, en wanneer de padi-oogsttijd voorbij is, zal de toevloed van belagerte en hulpbehoevenden naar onze stad nog belangrijk toenemen.

Het bestuur, gesteund door het Gouvernement, heeft reeds veel tot bestrijding gedaan, en in beginsel is het zeker ook de taak van het Gouvernement de rampen te lenigen, die hoofdzakelijk voortvloeien uit verwaarloozing der volksbelangen gedurende lange jaren.

Doch lenigen van ellende is eigenaardig een liefde-werk, dat nooit behoorlijk zal worden vervuld uit louter ambtsplicht. Wanneer men ziet, hoe de heer en mevrouw van Emmerik bij Salatiga, de dames Kuiper en Rutgers te Djokja, Mej. Jansz te Pati, de heer en mevrouw Brouwer in het dwangarbeiderskwartier te Semarang, de heer en mev. Thomson te Sapoeran, de heer en mevrouw Bervoets te Modjowarno, werken voor de inlandische ongelukkigen, dan begrijpt men, dat zulke toewijding niet kan worden verwacht en geëischt van ambtenaren, die zoovele andere dienstplichten hebben te vervullen en daartoe nu eenmaal niet zijn bestemd noch opgeleid, dat dus deze arbeid moet worden vervuld door personen, die hem wenschen te verrichten uit *menschelijke* liefde. Ook wordt het dan duidelijk, dat van particuliere zijde niet kan worden volstaan met het inzamelen van gelden en het ter hand stellen daarvan aan den Resident of een anderen bestuursambtenaar, wijl ze dan toch weer worden besteed op de gewone officiële wijze en het eenige verschil is, dat dan de particulier betaalt in de plaats van het Gouvernement. Om de verpleging van zieken en zwakken doelmatig te doen geschieden, om de behoeftigen en herstellenden tijdelijk bezig te houden, hen zedelijk op te heffen, wat troost en moed in te spreken, aan hunne kleine wenschen en behoeften tegemoet te komen, hen met raad en daad bij te staan, als zij weer den levensstrijd moeten opvatten, de kinderen tijdelijk te onderwijzen en op te voeden, de bijeengebrachte gelden zoodanig te beheeren, dat niet bij inlandische hoofden, manders of oppassers een deel aan den strijdstok blijft hangen, vrijmoedig een beroep te doen op de liefdadigheid, wanneer de fondsen te kort schieten, kortom om het liefde-werk goed te verrichten, moet het worden verricht uit *liefde*!”

„Als hoofddoel stelt zich het comité de oprichting te Semarang van een afzonderlijke inrichting tot tijdelijke hulpverschaffing aan behoeftige en verpleging van zieke inlanders. Het zal trachten, daartoe de noodige fondsen te krijgen:

1°. door oproeping der ingezetenen in alle Indische dagbladen, om bijdragen voor de noodlijdenden in Semarang op te zenden aan het comité;

2°. door het zenden van intekenlijsten;

3°. door op de liefdadigheid in Nederland een beroep te doen;

4°. door de bedragen, die de resident van Semarang welwillend aan het comité heeft toegezegd van de bij hem voor de Semarangse noodlijdenden inkomende gelden;

5°. door het organiseren van tombola's en liefdadigheidsfeesten door de dames van het comité, die

klaargemaakte holte gelegd; een ander grijp met zijn tang een smeltkroes vast, strijkt met een ijzeren haak eerst al het oxijs, houtskool en andere onreine bestanddeelen, die op de oppervlakte drijven, weg, en giet den vloeibaren inhoud van den smeltkroes door den gietrechter in den roodgloeienden vorm, totdat deze geheel vol is. Men wacht nu een oogenblik; ge ziet het niveau van het metaal tengevolge van de afkoeling bij het overschenken, in den gietrechter snel naar beneden dalen, er moet een beetje worden bijgeschonken, de gietrechter wordt met een propje vochtige klei toegestopt en de vorm buiten de gietrij gebracht.

Een andere gietvorm komt nu aan de beurt en weer heeft het overschenken plaats, totdat de voorraad van smeltend koper is uitgeput en een nieuwe serie smeltkroezen den oven in moet gaan.

Zoo duurt het gieten gewoonlijk 18 à 20 uren aan één stuk.

Eerst dan komen de kalme bezigheden voor de achevering van het gegoten stuk, bezigheden, welke ik gedeeltelijk reken tot den artistieke of securen arbeid van den kopergieter, en welke ik u hier in het kort zal verklaren.

De aarden vormen, — *naarvan ik u hier één toon,* — die dus de koperen voorwerpen bevatten en buiten de gietrijen zij gebracht, worden, na voldoende afkoeling, stukgeslagen.

De koperen voorwerpen treden dan te voorschijn, aan de oppervlakte nog voorzien van een laagje vuil-rood oxijs.

Het uitwasje wordt weggevoerd; de binnenrand wordt met een harde beitel, die aan een lange stok is bevestigd, welke steunend op een plank, als hefboom wordt gebruikt, ruw-blank gepolijst en de pot komt dan op de primitieve draaibank, waar rechte, kromme bolle, scheeve en hoek-

ook hare vriendinnen elders daartoe zullen uitnoodigen”. „Als allereerste maatregel tot verbetering der verpleging van zieken zal een beroep worden gedaan op dames en heeren in Nederland, die — zoals b. v. de dames Kuiper, Rutgers, de Kock en de officieren van het Leger des Heils, — de taak van verplegers alhier uit liefde, d. i. niet om den broode, willen op zich nemen. Te Semarang zelve zullen meisjes en dames, die daartoe roeping gevoelen, in de eerste beginselen van het vak worden onderricht; ook naar bekwaaming van inlanders in het verplegingswerk zal worden gestreefd.”

„Dringend bevel ik den arbeid van dit Comité in de openbare belangstelling en liefdadigheid aan. De Soerabajasche stadsgeneesheer Dr. L. Steiner zeide het in zijn *Ind. Gids*-artikel nog zoo juist, met het oog op de inrichting der stadsverbanden hoofdzakelijk voor prostituties en gestraften:

Dat zelfs op de drie hoofdplaatsen van Java geen inlandsch hospitaal is, dat dien naam verdient en waar een fatsoenlijk inlander zich kan laten verplegen, is een leemte, die in de 20ste eeuw niet meer moet bestaan.

Waar nu Semarang den eersten stap doet, om in die leemte te voorzien en tevens daaraan te verbinden de leniging der tijdelijke buitengewone ellende onder de bevolking, door een samenloop van fatale oorzaken ontstaan, daar mag de hoop worden uitgesproken, dat Indië en Nederland beide met ruime hand den steun tot dit goede werk zullen doen toevloeien.”

Aldus de heer Brooshoofd, en wij zeggen het hem uit den grond van ons hart na. Toch gelooven wij, dat ook hier de spreuk „Eendracht maakt Macht” is uit het oog verloren. Het is toch den heer B. bekend, dat de Vereeniging „Oost en West” in Nederland sedert meer dan een jaar voor de noodlijdenden op Midden-Java geld inzamelt.

In de *Locomotief* van 18 Juni is de aan de Ingezeten van N. I. gerichte circulaire van het Comité, in haar geheel opgenomen en daaruit halen wij het volgende aan:

„Zoals U bekend zal zijn, wordt de residentie Semarang in de laatste jaren door bijzondere tegenspoed getroffen. Herhaalde misoogsten door abnormale weersgesteldheid en ziekte in het gewas, overstromingen, ziekten van mensch en vee, hebben, vooral in de afdeelingen Demak en Grobogan, grooten nood onder de bevolking gebracht.

Ook de thans te veld staande, wegens de vorige tegenspoeden grootendeels laat geplante padi zal, door de droogte der laatste maanden en ziekte in het gewas, weinig bijdragen om den toestand te verbeteren, terwijl de harde, zware kleigrond in de meest geteisterde streken ook den aanplant van tweede gewassen in den Oostmoeson zeer bemoeilijkt. De armoede zal dus, — vooral na aloop van den padisint, waarbij thans velen nog eenige centen of wat voedsel verdienen, — eer toe-dan afnemen.

Beenwonden en andere lichamelijke kwalen, in gewone tijden bij gebrek aan voldoende geneeskundige hulp in de dása's reeds zoo menigvuldig, zijn door onvoldoende voeding nog in hooge mate toegenomen.

De gewestelijke en plaatselijke besturen gesteund door het Gouvernement, doen veel om den nood te lenigen. Reliefforws worden aangelegd, voorschotten verstrekt voor aankoop van vee, zaadpadi ter beschikking gesteld, rijstuitdeelingen gehouden, zieken en gewonden opgenomen in op verschillende plaatsen gevestigde *sompoks*, kinderen die hunne ouders verloren, toevertrouwd aan de zorgen van de Witte-Kruis-Kolonie te Salatiga, — maar uit den aard der zaak voorziet deze bestuurszorg slechts in hetgeen dringend noodig is om de menschen niet van gebrek te doen omkomen.

Voor de geneeskundige behandeling in de *Sompoks* laat veel te wenschen over, daar het aantal dokters-djawa zeer beperkt is, bekwaame verplegers zoo goed als geheel ontbreken en de lokaliteiten, wat ruimte en inrichting betreft, slechts aan zeer beperkte eischen voldoen.”

Het Comité heeft tot voorzitter den heer Mr. P. Brooshoofd, tot secretaris Ds. J. P. Verhooff, tot penningmeester den heer Toens, agent van de factorij der Ned. Handel-Maatschappij te Semarang.

Onder de leden vindt men slechts twee bestuursambtenaren, n.l. den Regent van Semarang en den controleur J. H. Nieuwenhuis; overigens bestaat het Comité uit tal van van het gewestelijk bestuur geheel onafhankelijke personen, zoals:

een pastoor, een inspecteur v. h. lager onderwijs, twee stadsgeneesheeren, de heer Dowie, lid der firma Mac-Neill & Co., de advocaat Mr. Pleijte, de heer Soesman, koopman, een subst. off. van Justitie, de photograaf Charls, Freule de Kock en de echtgenooten van verscheidene dier leden

Wij constateeren dit met te meer genoegen, daar wij in die onafhankelijke positie van het Comité den besten waarborg zien voor eene behoorlijke behartiging van de belangen der lijdende bevolking.

In het *Soer. Handelsblad* van 16 Mei j.l. stelde de heer Van Kol de vraag: **of men de ramp in Grobogan tijdig had kunnen voorkomen**, en hij antwoordde er op: „Zeer zeker. — Reeds in 1896 en 1898 begon de voedingsschaarschte.”

beitels het verdere werk verrichten voor het egaal en blauk maken der koperen oppervlakte.

Het komt wel eens voor, dat het gieten onnaauwkeurig heeft plaats gehad; dat in het voorwerp een gat is ontstaan; welnu, als dan een volgende maal de gietwerkzaamheden een aanvang zullen nemen, worden al de foutief gevormde potten afzonderlijk klaar gezet. Om elk gat in den wand is te voren reeds een ring van klei en zand gemaakt, die met gesmolten koper wordt volgegoten. De wand van het voorwerp, die daardoor op een enkele plek ruw wordt, kan later heel gemakkelijk glad gevuld en op de draaibank verder gepolijst worden. Niet dan op de glanzende vlakke van het gladde metaal kan de ciseleering plaats hebben.

De Javaansche ciseleur werkt met drie soorten van beiteljes, die op spijkers geklijen, en van een handvat, een gewone verdikking, zijn voorzien.

Met de z. g. „*penngentjang*” slaat hij rechte en met de z. g. „*penngoeke*” kromme streepjes in het koper. Is nu de schets, opgebracht door middel van de „*penngentjang*” en de „*penngoeke*” gereed, dan wordt het fond gemaakt met kleine ronde bolletjes, die verkregen worden met het z. g. „*pasiran*”. Wanneer u de hier geïxposeerde voorwerpen aandachtig heeft bekeken, dan zult u zeker hebben opgemerkt, dat men andere teekentjes dan rechte en bolle streepjes en cirkeltjes niet noodig heeft. Met zijn drie soorten van spijkers weet de werkmans soms zoo'n sublieme prent te tikken in het koper, dat men er van verbaasd staat, hoe de ciseleur, ondanks zijn primitieve instrumenten, denken kan aan een exacte, naieve uitwerking van keurige details.

Zoodra de koperen pot van buiten glad gepolijst is, wordt

In zijn „Van Dag tot Dag” van 21 Juni onderwerpt de heer Brooshoofd deze besliste verklaring van den heer Van Kol aan een kritiek. De afgevaardigde had uit het door hem zelf „belangrijk” genoemde rapport van de Kamer van Koophandel te Semarang de volgende cijfers betreffende den rijst-invoer in Midden-Java aangehaald:

in 1898	13,000 pikols.
„ 1899	9,000 „
„ 1900	290,000 „
„ 1901	2,427,000 „

en die in de beide laatste jaren als bewijzen voor de voedingsschaarschte in die jaren bijgebracht. Hoe is echter, zoo vraagt de heer Brooshoofd, de verklaring dat die schaarschte reeds in 1896 en 1898 begon, te rijmen met de zeer lage invoercijfers in 1898 en 1899?

„Ik geloof dan ook, dat de heer Van Kol meer zegt dan hij kan verantwoorden, althans veel te los heenloopt over de groote moeilijkheid om zulk een ernstig feit als gebrek aan voedingsmiddelen zóó-danig te constateeren, dat regeeringshulp moet worden noodig geacht. Maar gesteld eens, de heer Van Kol was aan het bestuur geweest en had reeds in 1898 afschrijving van landrente, verstreking van zaadpadi en reliefforws verordend, — meent hij werkelijk, dat de ramp daardoor zou zijn voorkomen? In 1898 werd, zoowel in Grobogan als in Demak, groote verwoesting in de padi aangericht door ziekten in het gewas, vooral door *omo mentek*. In 1899 vooral in Grobogan hevige *surrak* onder het vee (in Demak en Grobogan samen 25000 stuks gestorven). In 1900 abnormale oostmoeson (geen tweede gewassen), ziekten van padi, vee en mensch, al hetwelk het gebrek tot uitbarsting deed komen. — In 1901 alweer slechte Westmoeson-oogst door ziekte in het gewas (in Demak bovendien geheele mislukking der 2de gewassen door afwisselende droogte en hevige regens). Het is onbillijk (afgezien van het langjarig plichtverzuim der Regeering in ziekte-bestrijding, etc.) voor zulke natuur-invloeden opeens bestuurshoofden aansprakelijk te stellen, en evenmin als de sinds 1900 geboden zeer onbekrompen hulp tot heden de ramp heeft kunnen bezweren, evenmin zou dit zijn geschied, als men (voorzienende wat nu *après coup* gemakkelijk kan worden gezegd) twee jaren vroeger was begonnen. Ik bekeer volstrekt niet, dat alle ambtenaren in Demak en Grobogan strikt haar plicht hebben gedaan (ook daar sukkelde men met het slechte gehalte der *desa*-hoofden), maar het is daarentegen ook weder zeer gemakkelijk, de schuld van natuurkrachten eenvoudig op die ambtenaren af te schuiven en heelemaal niet in rekening te brengen, wat *Van der Kemp* op blz. 351 van het Tijdschr. v. Binn. Bestuur 1899 schreef: *de questie of in een gewest dan wel afdeeling hongersnood, gebrek aan voedingsmiddelen dreigt, is altijd hoogst moeilijk en nooit positief uit te maken.* Ik acht dit achteraf zoo apodictisch oordeelen niet verantwoord; een Van Kol ten minste behoort zich voor zulke onbillijkheden te wachten. Dat hij zoo geheel is veranderd van inzichten in de Atjeh-politiek, waarover hij jaren lang even beslist den staf heeft gebroken, moest hem dubbel voorzichtig maken in het oppervlakkig *voornemen*. Bij het neerschrijven van indrukken, zoo heet van de naald, is het echter bijna niet anders mogelijk, en menig onbillijk oordeel zal dan ook uit deze reisbeschrijving voortvloeien, dat later slechts met moeite weer is uit te roeien.”

De cholera breidt zich helaas door geheel Indië in sterke mate uit. Ditmaal missen wij genoegzame ruimte voor het mededeelen van bijzonderheden.

Van Merauk kwam 20 Juni het telegrafische bericht, dat de gezondheidstoestand er veel beter was, de waterputten goed drinkwater gaven, de nieuwe werklieden en dwangarbeiders waren aangekomen en de werkzaamheden tot voltooiing der vestiging met kracht worden hervat.

Eindelijk eens iets gunstigs dus.

„Sommige leden der Staten hebben, zoals zij gaarne schrijven te doen, weder Parimaribo als een ongezonde stad voorgesteld. Men gaat nog niet zoover het ontstaan der gele koorts epidemie aan den „hoogst ongunstigen hygiënischen toestand” toe te schrijven — al schijnt men zelfs op dit punt niet geheel zeker te zijn, — maar laat toch doorscheren, dat hare uitbreiding daaraan te wijten is. De Gouverneur vergelijkt echter de epidemie hier, die na 3 maanden verdwenen was (behoudens nog 2 à 3 gevallen met groote tusschenpoelen) en de epidemie in Fransch Guyana, waar van 1—15 Juni in de stad Cayenne nog 53 gevallen voorkwamen. En dan meent de Gouverneur, dat wij ons gelukkig mogen prijzen. Als men let op de plaatsen, waar de aangetastten woonden, dan kan men de conclusie niet deelen, dat slechte afwatering, vervuiling van erven en gebrek aan goed drinkwater bij de uitbreiding der ziekte een rol hebben gespeeld. Hoewel de Gouverneur het plicht acht, bij het heerschen van besmettelijke ziekten de volle waarheid steeds te huldigen, komt het hem toch bedenkelijk voor — inzonderheid nu de gele koorts hier pas heeft geheerscht — de kolonie noodeloos en zonder grond *swart* te maken, zoals hij meent door de voorstelling van „sommige” leden der Kol. Staten. Het moge waar zijn, dat er te wenschen overblijft, niet minder waar is, dat aan verbetering van straten en wegen en afwatering het mogelijke wordt gedaan, en in die richting zal met kracht worden voortgewerkt, althans wanneer de Staten willen medewerken (refereert aan 't ahangig ontwerp tot leffing van openeten op de huurwaarde der huizen). De drinkwater-commissie zal ook gegevens verzamelen omtrent de woning-questie. Voorbijgezien mag niet worden, dat epidemieën, die in verband staan met vervuiling van den bodem en andere zaken, hier zelden of nooit voorkomen. Indertijd kwamen hier typhusgevallen voor, zonder dat er een epidemie volgde. De Gouverneur is het eens met zijn voorganger, die in een der begrotingsstukken zeide, dat Paramaribo in menig opzicht mag genoemd worden als een voorbeeld van eene gezonde plaats.”

Met dat al is 't zeer te wenschen, dat na het gereedkomen van de brandwaterleiding, nu 't vraagstuk van een drinkwaterleiding en aanleg van riolen met ernst en spoed ter hand zal worden genomen. Had Suriname in de laatste jaren te kampen tegen overvloed van regenwater, men heeft er dikwijls genoeg te lijden gehad van gebrek aan drinkwater, als na een langdurige droogte de regenbakken leeg raakten en in de putten niet dan een weinig brak water opborrelde. En wat riolen betreft, er zijn er genoeg in Paramaribo; maar open, n.l. de grachten, waarin al wat de stad aan vuil oplevert, wordt opgenomen, en 't behoort geen betoog, dat zulke afvoerkanaalen gesloten dienen te zijn.

Zag een meerderheid der Staten den economischen toestand van de Kolonie verre van gunstig in, de minderheid twijfelde echter niet aan den toekomst en de Gouverneur sloot zich bij deze mening aan. „Waar de ongunstige invloeden, die oorzaak zijn van den

treurenswaardige bijzonderheid moet ik hier bij vermelden, dat de artist, die ze gemaakt heeft, bij Inlanders zijn werk vindt tegen een loon van f 0.30 à f 0.40 per dag.

Ik zal u niet vermoeien met het opnoemen van de namen der attelijke ciseleermotieven, die bij den Javanen in gebruik zijn, het zou bovendien te ver voeren, zoo ik die één voor één ging verklaren. Toch heb ik het noodig geacht, U hier enkele afbeeldingen te laten zien, waaruit U moge blikken, dat zoolve de „*toempals*”, de driehoeken, die bijna altijd op kwispeldoors voorkomen, de „*penngodo's*” (randen) en de emblemen van het Javaansche ciseleerwerk al heel verschillend geteekend zijn.

De wijze van het ciseleeren, zoals het nu gedaan wordt, is, dat op een breed en rond voorwerp als bv. een „*bokor*” (kom) een of meer breede randen worden gemaakt, waarin binnen bepaalde vlakken, welke op gelijke afstanden ten opzichte van elkaar gelegen zijn, het een of ander bloem- of diermotief voorkomt. Onder en boven den breedten rand van gebloemde komen dan de smalle randen of „*penngodo's*”

Op breed-ronde voorwerpen „*bokors*”, e. d. worden nooit *toempals* gemaakt; zoolve ik reeds heb aangestipt komen deze sierlijke smal-uitspitende ornamenten, die, gelijk de dames zeker wel zullen weten, voor de *kepala* van een *saroeng* in gebruik zijn, alleen voor op statig-lange voorwerpen b.v. kwispeldoors.

Het moge u, dames en heeren, bij een eventuele bestudering van de ciseleerkunst der Javanen opvallen, hoe soms naast den sobersten, eenvoudigsten rand, de schmid-fantastisch doen, en hoe men soms een volgend oogenblik op een lichtspetterend voorwerp de expressie-volle fragiliteit van naieve dierfiguren ontdekt. (Wordt vervolgd.)

„Sommige leden der Staten hebben, zoals zij gaarne schrijven te doen, weder Parimaribo als een ongezonde stad voorgesteld. Men gaat nog niet zoover het ontstaan der gele koorts epidemie aan den „hoogst ongunstigen hygiënischen toestand” toe te schrijven — al schijnt men zelfs op dit punt niet geheel zeker te zijn, — maar laat toch doorscheren, dat hare uitbreiding daaraan te wijten is. De Gouverneur vergelijkt echter de epidemie hier, die na 3 maanden verdwenen was (behoudens nog 2 à 3 gevallen met groote tusschenpoelen) en de epidemie in Fransch Guyana, waar van 1—15 Juni in de stad Cayenne nog 53 gevallen voorkwamen. En dan meent de Gouverneur, dat wij ons gelukkig mogen prijzen. Als men let op de plaatsen, waar de aangetastten woonden, dan kan men de conclusie niet deelen, dat slechte afwatering, vervuiling van erven en gebrek aan goed drinkwater bij de uitbreiding der ziekte een rol hebben gespeeld. Hoewel de Gouverneur het plicht acht, bij het heerschen van besmettelijke ziekten de volle waarheid steeds te huldigen, komt het hem toch bedenkelijk voor — inzonderheid nu de gele koorts hier pas heeft geheerscht — de kolonie noodeloos en zonder grond *swart* te maken, zoals hij meent door de voorstelling van „sommige” leden der Kol. Staten. Het moge waar zijn, dat er te wenschen overblijft, niet minder waar is, dat aan verbetering van straten en wegen en afwatering het mogelijke wordt gedaan, en in die richting zal met kracht worden voortgewerkt, althans wanneer de Staten willen medewerken (refereert aan 't ahangig ontwerp tot leffing van openeten op de huurwaarde der huizen). De drinkwater-commissie zal ook gegevens verzamelen omtrent de woning-questie. Voorbijgezien mag niet worden, dat epidemieën, die in verband staan met vervuiling van den bodem en andere zaken, hier zelden of nooit voorkomen. Indertijd kwamen hier typhusgevallen voor, zonder dat er een epidemie volgde. De Gouverneur is het eens met zijn voorganger, die in een der begrotingsstukken zeide, dat Paramaribo in menig opzicht mag genoemd worden als een voorbeeld van eene gezonde plaats.”

Met dat al is 't zeer te wenschen, dat na het gereedkomen van de brandwaterleiding, nu 't vraagstuk van een drinkwaterleiding en aanleg van riolen met ernst en spoed ter hand zal worden genomen. Had Suriname in de laatste jaren te kampen tegen overvloed van regenwater, men heeft er dikwijls genoeg te lijden gehad van gebrek aan drinkwater, als na een langdurige droogte de regenbakken leeg raakten en in de putten niet dan een weinig brak water opborrelde. En wat riolen betreft, er zijn er genoeg in Paramaribo; maar open, n.l. de grachten, waarin al wat de stad aan vuil oplevert, wordt opgenomen, en 't behoort geen betoog, dat zulke afvoerkanaalen gesloten dienen te zijn.

Zag een meerderheid der Staten den economischen toestand van de Kolonie verre van gunstig in, de minderheid twijfelde echter niet aan den toekomst en de Gouverneur sloot zich bij deze mening aan. „Waar de ongunstige invloeden, die oorzaak zijn van den

treurenswaardige bijzonderheid moet ik hier bij vermelden, dat de artist, die ze gemaakt heeft, bij Inlanders zijn werk vindt tegen een loon van f 0.30 à f 0.40 per dag.

Ik zal u niet vermoeien met het opnoemen van de namen der attelijke ciseleermotieven, die bij den Javanen in gebruik zijn, het zou bovendien te ver voeren, zoo ik die één voor één ging verklaren. Toch heb ik het noodig geacht, U hier enkele afbeeldingen te laten zien, waaruit U moge blikken, dat zoolve de „*toempals*”, de driehoeken, die bijna altijd op kwispeldoors voorkomen, de „*penngodo's*” (randen) en de emblemen van het Javaansche ciseleerwerk al heel verschillend geteekend zijn.

De wijze van het ciseleeren, zoals het nu gedaan wordt, is, dat op een breed en rond voorwerp als bv. een „*bokor*” (kom) een of meer breede randen worden gemaakt, waarin binnen bepaalde vlakken, welke op gelijke afstanden ten opzichte van elkaar gelegen zijn, het een of ander bloem- of diermotief voorkomt. Onder en boven den breedten rand van gebloemde komen dan de smalle randen of „*penngodo's*”

Op breed-ronde voorwerpen „*bokors*”, e. d. worden nooit *toempals* gemaakt; zoolve ik reeds heb aangestipt komen deze sierlijke smal-uitspitende ornamenten, die, gelijk de dames zeker wel zullen weten, voor de *kepala* van een *saroeng* in gebruik zijn, alleen voor op statig-lange voorwerpen b.v. kwispeldoors.

Het moge u, dames en heeren, bij een eventuele bestudering van de ciseleerkunst der Javanen opvallen, hoe soms naast den sobersten, eenvoudigsten rand, de schmid-fantastisch doen, en hoe men soms een volgend oogenblik op een lichtspetterend voorwerp de expressie-volle fragiliteit van naieve dierfiguren ontdekt. (Wordt vervolgd.)

Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALLE MODERNE
TALEN
Onderwijs Vertalingen
ALLEEN Telf. 1138
NOORDEINDE
Gewaarshoudt tegen engeltische nabootsing

West-Indische Berichten.

Voorloopig verslag over de Begroting en Memorie van Antwoord.

In het Voorloopig verslag van de Koloniale Staten over de Begroting van 1903 van Suriname en de Memorie van Antwoord, opgenomen in de laatst ontvangen bladen, vinden wij veelal onderwerpen behandeld, die reeds vroeger aanleiding tot bespreking gaven of van huishoudelijken aard zijn. Dat overigens de stemming van vele leden niet zeer opgewekt bleek en de algemeene toestand niet bijzonder bemoedigend werd geacht, is niet te verwonderen, na al 't geen de Kolonie in de laatste jaren geleden heeft en de weinige vooruitzichten in de naaste toekomst.

In de eerste plaats werd nog een woord gewijd aan de gele koorts, die zich vooral in Paramaribo had verbreid, en nu en dan noch enkele slachtoffers maakt, wat trouwens bij een wijkende besmetting meer voorkomt.

Door sommige leden werd de verbreiding in de hoofdplaats toegeschreven aan den ongunstigen hygiënischen toestand der stad. De slechte loozing, de vervuiling der erven, het gemis van goed drinkwater, putten, die in verbinding staan met secreten enz. gaven volgens hen aanleiding tot vormen van een vruchtbaren bodem voor besmettelijke ziekten.

Tegen deze beschouwing komt de Gouverneur in de Memorie met klem op. Wij geven het antwoord in zijn geheel weer, omdat wij 't belangrijk achten voor den naam onzer Kolonie:

„Sommige leden der Staten hebben, zoals zij gaarne schrijven te doen, weder Parimaribo als een ongezonde stad voorgesteld. Men gaat nog niet zoover het ontstaan der gele koorts epidemie aan den „hoogst ongunstigen hygiënischen toestand” toe te schrijven — al schijnt men zelfs op dit punt niet geheel zeker te zijn, — maar laat toch doorscheren, dat hare uitbreiding daaraan te wijten is. De Gouverneur vergelijkt echter de epidemie hier, die na 3 maanden verdwenen was (behoudens nog 2 à 3 gevallen met groote tusschenpoelen) en de epidemie in Fransch Guyana, waar van 1—15 Juni in de stad Cayenne nog 53 gevallen voorkwamen. En dan meent de Gouverneur, dat wij ons gelukkig mogen prijzen. Als men let op de plaatsen, waar de aangetastten woonden, dan kan men de conclusie niet deelen, dat slechte afwatering, vervuiling van erven en gebrek aan goed drinkwater bij de uitbreiding der ziekte een rol hebben gespeeld. Hoewel de Gouverneur het plicht acht, bij het heerschen van besmettelijke ziekten de volle waarheid steeds te huldigen, komt het hem toch bedenkelijk voor — inzonderheid nu de gele koorts hier pas heeft geheerscht — de kolonie noodeloos en zonder grond *swart* te maken, zoals hij meent door de voorstelling van „sommige” leden der Kol. Staten. Het moge waar zijn, dat er te wenschen overblijft, niet minder waar is, dat aan verbetering van straten en wegen en afwatering het mogelijke wordt gedaan, en in die richting zal met kracht worden voortgewerkt, althans wanneer de Staten willen medewerken (refereert aan 't ahangig ontwerp tot leffing van openeten op de huurwaarde der huizen). De drinkwater-commissie zal ook gegevens verzamelen omtrent de woning-questie. Voorbijgezien mag niet worden, dat epidemieën, die in verband staan met vervuiling van den bodem en andere zaken, hier zelden of nooit voorkomen. Indertijd kwamen hier typhusgevallen voor, zonder dat er een epidemie volgde. De Gouverneur is het eens met zijn voorganger, die in een der begrotingsstukken zeide, dat Paramaribo in menig opzicht mag genoemd worden als een voorbeeld van eene gezonde plaats.”

Met dat al is 't zeer te wenschen, dat na het gereedkomen van de brandwaterleiding, nu 't vraagstuk van een drinkwaterleiding en aanleg van riolen met ernst en spoed ter hand zal worden genomen. Had Suriname in de laatste jaren te kampen tegen overvloed van regenwater, men heeft er dikwijls genoeg te lijden gehad van gebrek aan drinkwater, als na een langdurige droogte de regenbakken leeg raakten en in de putten niet dan een weinig brak water opborrelde. En wat riolen betreft, er zijn er genoeg in Paramaribo; maar open, n.l. de grachten, waarin al wat de stad aan vuil oplevert, wordt opgenomen, en 't behoort geen betoog, dat zulke afvoerkanaalen gesloten dienen te zijn.

Zag een meerderheid der Staten den economischen toestand van de Kolonie verre van gunstig in, de minderheid twijfelde echter niet aan den toekomst en de Gouverneur sloot zich bij deze mening aan. „Waar de ongunstige invloeden, die oorzaak zijn van den

treurenswaardige bijzonderheid moet ik hier bij vermelden, dat de artist, die ze gemaakt heeft, bij Inlanders zijn werk vindt tegen een loon van f 0.30 à f 0.40 per dag.

Ik zal u niet vermoeien met het opnoemen van de namen der attelijke ciseleermotieven, die bij den Javanen in gebruik zijn, het zou bovendien te ver voeren, zoo ik die één voor één ging verklaren. Toch heb ik het noodig geacht, U hier enkele afbeeldingen te laten zien, waaruit U moge blikken, dat zoolve de „*toempals*”, de driehoeken, die bijna altijd op kwispeldoors voorkomen, de „*penngodo's*” (randen) en de emblemen van het Javaansche ciseleerwerk al heel verschillend geteekend zijn.

De wijze van het ciseleeren, zoals het nu gedaan wordt, is, dat op een breed en rond voorwerp als bv. een „*bokor*” (kom) een of meer breede randen worden gemaakt, waarin binnen bepaalde vlakken, welke op gelijke afstanden ten opzichte van elkaar gelegen zijn, het een of ander bloem- of diermotief voorkomt. Onder en boven den breedten rand van gebloemde komen dan de smalle randen of „*penngodo's*”

Op breed-ronde voorwerpen „*bokors*”, e. d. worden nooit *toempals* gemaakt; zoolve ik reeds heb aangestipt komen deze sierlijke smal-uitspitende ornamenten, die, gelijk de dames zeker wel zullen weten, voor de *kepala* van een *saroeng* in gebruik zijn, alleen voor op statig-lange voorwerpen b.v. kwispeldoors.

Het moge u, dames en heeren, bij een eventuele bestudering van de ciseleerkunst der Javanen opvallen, hoe soms naast den sobersten, eenvoudigsten rand, de schmid-fantastisch doen, en hoe men soms een volgend oogenblik op een lichtspetterend voorwerp de expressie-volle fragiliteit van naieve dierfiguren ontdekt. (Wordt vervolgd.)

Met dat al is 't zeer te wenschen, dat na het gereedkomen van de brandwaterleiding, nu 't vraagstuk van een drinkwaterleiding en aanleg van riolen met ernst en spoed ter hand zal worden genomen. Had Suriname in de laatste jaren te kampen tegen overvloed van regenwater, men heeft er dikwijls genoeg te lijden gehad van gebrek aan drinkwater, als na een langdurige droogte de regenbakken leeg raakten en in de putten niet dan een weinig brak water opborrelde. En wat riolen betreft, er zijn er genoeg in Paramaribo; maar open, n.l. de grachten, waarin al wat de stad aan vuil oplevert, wordt opgenomen, en 't behoort geen betoog, dat zulke afvoerkanaalen gesloten dienen te zijn.

Zag een meerderheid der Staten den economischen toestand van de Kolonie verre van gunstig in, de minderheid twijfelde echter niet aan den toekomst en de Gouverneur sloot zich bij deze mening aan. „Waar de ongunstige invloeden, die oorzaak zijn van den

treurenswaardige bijzonderheid moet ik hier bij vermelden, dat de artist, die ze gemaakt heeft,

actueelen toestand, van tijdelijken aard zijn", gelooft de Gouverneur, „dat geen reden is aan de toekomst te twifelen".

In de eerste plaats zal de Gouverneur bij deze optimistische uitspraak wel gedacht hebben aan de plannen voor den proeftuin naar aanleiding van het rapport van den Hoogleraar Went ingediend en in onze vorige nummers besproken en in de tweede plaats aan 't geen in voorbereiding was met betrekking tot den spoorwegaanleg naar het Lawagebied. Zoals men uit de berichten der dagbladen zal weten, heeft deze zaak waarin de *Mij. Suriname* betrokken is, en waarop wij nader terugkomen, een nieuwe wending genomen. In antwoord op vragen omtrent onderhandelingen met genoemde *Mij.* spreekt de Gouverneur dan ook de meening uit dat de spoorweg moet en het vertrouwen dat hij zal komen.

Meermalen hadden wij gelegenheid om een en ander te schrijven over de Balata-industrie, die voor Suriname van zoo groote beteekenis kan worden, over den roofof- bouw en de gewenschte maatregelen daartegen.

Tot onzen grooten spijt wordt in de memorie al heel weinig over deze belangrijke aangelegenheid gezegd. We lezen niets anders dan dat er „sedert geruimen tijd middelen beraamd worden, om het toezicht op de Balata-exploitatie te verbeteren", maar „dat dit zeer moeilijk zal zijn en dat bij 't toestand komen van de Balata-verordening werd afgezien van 't heffen van een recht op verkregen produkt, wat zeker helpen zou om strooperij op domeingrond tegen te gaan, omdat er bezwaren tegen zoodanige heffing bestonden. Waarom?"

Of wordt met 't regelen van deze aangelegenheid gewacht tot een afdeling „Boschwezen" in Suriname in het leven is geroepen?

Het *Gouvernements-advocatenblad*, — ons Staatsblad, — zal op verzoek van de Staten aan de leden voortaan gratis worden verstrekt terwijl de post voor de uitgave van de Surinaamsche almanak op de begroting wordt verhoogd, om meer exemplaren te drukken, die dan aan de leden van de Staten-Generaal zullen worden verstrekt. Men zou zoo denken dat een en ander sedert lang gebeurde.

In een volgend nummer hopen wij nog enkele punten uit 't verlag en de memorie aan te halen.

Boschcultuur. De ondernemende heer G. J. Heering heeft blijkens bericht in 't G. A. B. tot oppergrens toe in uur ontvangten een perceel land, groot 100 H.A. ten O. van het Pad van Wanica. Hij stelt zich voor, daar een boschcultuurtuin aan te leggen.

Naar hij ons mededeelde, heeft de boschcultuurtuin ten doel, de inheemsche planten, bekende en onbekende, in eene behoorlijke kultivatie te brengen en het veredelen van de thans bestaande boschvruchten, in verband met de wetenschap der industrie.

De boschcultuurtuin is ongeveer drie en een half uur van de stad verwijderd en zal den naam dragen van Mr. H. C. Focke.

De heeren C. J. Hering en H. Matthes zullen als botanisten optreden, terwijl de heer Bekker, een kenner van boschproducten met het onderzoek daarvan belast zal worden.

Wij wenschen hun veel succes. (De Surinamer).

Verlichting van Paramaribo. Volgens de „Surinamer" bestaat er kans, dat de hoofdstad gaslichting krijgt. — Waarlijk geen overbodige wensche. — Door de firma Tubbergen en Daam is reeds in Januari aanvraag gedaan om, concessie daartoe. Terwijl deze nog steeds op antwoord wacht, is reeds iemand aangewezen die met de leiding belast zal worden, — en zoodra de concessie is verkregen, kan met den bouw van de fabriek en den aanleg van het ondergrondse buizenet worden aangevangen. Wacht de toestemming van het bestuur wellicht op overwegingen om de stad dadelijk electrisch te verlichten? — Op zoo menige plaats is van petroleum verlichting op die met electriciteit overgesprongen. — Waarom zou dat niet in Paramaribo kunnen?

Het irrigatie-request.

Wij hebben in ons nummer 15 van 26 Juni 1902, er op gewezen, dat de Amsterdamse Kamer van Koophandel het, aan de Tweede Kamer ingediende request had in studie genomen. Thans kunnen wij aan onze lezers mededeelen, dat eveneens uit Amsterdam, het volgende adhaesie-adres werd ingezonden:

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Geven met verschuldigd eerbied te kennen de ondergetekenden, allen belanghebbenden bij het wel en wee der Inlandsche bevolking op Java, dat door hen met de grootste belangstelling werd kennis genomen van den inhoud van het in Mei j. door:

„De Nederlandsche Afdeling der Nederlandsch Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw," „De vereeniging Oost en West" en „De Vereeniging Moederland en Koloniën"

tot uw Kamer gericht request in zake den in het belang der Inlandsche bevolking op Java zoo hoogst noodigen aanleg van bevoeiings- en waterkeeringswerken aldaar,

en zij daarbij, als hunne volle overtuigen wenschen uit te spreken:

dat in het algemeen het gevaar voor overbevolking op Java als het ware bij den dag toeneemt, doordat nl. de bevolking zich voortdurend uitbreidt, zonder dat de vermeerdering van den oogst van het eerste voedingsmiddel, zijnde rijst, daarmede ook maar in de verste verte gelijken tred houdt;

dat zelfs de verhoudingen op dit gebied in verschillende streken van Java thans reeds zóódanig verbroken zijn, dat vele Inlanders aldaar gebrek lijden en zonder voldoende ondersteuning geheel te gronde zouden gaan: dat, ook naar hunne meening, in de allereerste en voornaamste plaats door spoedige vervulling van den in bedoeld request uitgesproken wensch verergering dier armoede en ellende zal voorkomen en de economische toestand dusdanig kan verbeterd worden, dat het evenwicht tusschen bevolking en voedingsmiddelen binnen den korst mogelijken tijd hersteld wordt.

Redenen waarom zij dus dat request met de meeste kracht steunen en ter spoedige behandeling bij Uwe Kamer aanbevelen.

Welk doende enz.

Amsterdam, 1 Juli 1902.

Wij vonden dit stuk in de „Indische Mercur" doch weten niet door wien het initiatief werd genomen en wie de ondertekenaars zijn, die zich noemen „belanghebbenden bij het wel en wee der „Inlandsche bevolking op Java". Onder die categorie rekent, naar onze opvatting, het *gansche Nederlandsche Volk*.

Met den inhoud betuigen wij onze volle sympathie.

Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid.

Wij ontvingen van het Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid, Jacob van der Doesstraat 68, te 's-Gravenhage een paar mededeelingen, waaraan wij gaarne meerdere bekendheid geven.

De eerste zegt, dat omtrent het beroep **Massage en Heilgymnastiek** aan genoemd Bureau, tegen betaling van f 0,60, in bruikleen te krijgen is een *inlichtingsformulier*, bevattende opleidingsgelegenheden in ons land, met de daaraan verbonden eischen, benevens de vooruitzichten, die dit beroep in Nederland oplevert.

Eene verzuchting is er bij, dat de Regeering in 't algemeen belang, hier niet de opleiding en den waarborg voor goede uitoefening van het beroep in handen neemt, eene leemte, zegt het Bureau, die nog voor zooveel andere vakken en beroepen bestaat, hetgeen zeer moet worden betreurd!

Wij geven gaarne toe, dat „Massage en Heilgymnastiek", met het oog op de ernstig slechte gevolgen van verkeerde toepassing, voor regeeringscontrole wel in aanmerking komen en wij denken hierbij ook om Indië, waar die vraag reeds meermalen door de geneeskundige vakmannen is gesteld. Wij zijn echter in het algemeen geen voorstanders van te uitgebreide

regeeringszorg, die doodend zal zijn voor 't *particulier initiatief*, dat in den regel sneller en beter werkt.

Het *Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid* b. v. zouden wij niet gaarne door een regeeringsbureau van denzelfden aard vervangen zien!

Zou dan, zoo vragen wij, de „collectieve pensioen-vereeniging voor vrouwen" reeds zoover zijn gevorderd als ze nu is?

Wij ontvingen hieromtrent eene tweede circulaire van 19 Juli, waarvan wij, omdat ook de vrouwen onder onze leden, hare familieleden, vrienden of betrekkingen er belang bij kunnen hebben, hieronder het grootste gedeelte overnemen:

„De moeielijkheid deed zich voor om aan arbeidende vrouwen met geringe verdienste de zoo gewenschte gelegenheid te verschaffen, de stuivers, ja de enkele centen, die het haar mogelijk is dagelijks of wekelijks voor haar pensioen af te zonderen en die anders zoo licht door de vingers glijden, onmiddellijk vast te leggen, ten voordeele van haar later pensioen, waar toch in de correspondenten der vereeniging en de verzekerende Maatschappij, niet iederen dag gelden voor en met de verzekeren kunnen verrekken, terwijl bovendien op verre na niet in iedere gemeente van ons land, een correspondent zich bevindt, die zich met die taak zou kunnen belasten? Ten einde zoo mogelijk dit bezwaar voor goed en in allen deele te ondervangen, wendde de voorzitter, mevrouw E. A. Beaujon-Schill te 's-Gravenhage, zich in dezen met een door haar uitgewerkt plan om steun tot de Rijkspostspaarbank en mocht de voldoening smaken, van de zijde der Directie van die Instelling grooten bijval en de meeste tegemoetkoming te ondervinden. Het resultaat is, dat thans door middel van Postspaarbankboekjes voor elk lid eene inlegrekening kan worden geopend, door de correspondenten der vereeniging aangevraagd, waarop elk lid in hare eigene woonplaats of elders, elk bedrag, hoe klein ook, op elk oogenblik kan storten aan het postkantoor dier gemeente. De terugbetaling, behoudens een klein restant om het boekje in stand te houden, en met bijschrijving der gekweekte renten, geschiedt eenmaal per jaar aan het Bestuur der Vereeniging, dat terstond de gezamenlijke bedragen stort bij de Maatschappij „Dordrecht", om die in pensioenen voor de leden om te zetten, in daartoe speciaal ingerichte boekjes ten haren name boekje. Deze terugbetalingen geschieden collectief en door bemiddeling van de correspondenten der Vereeniging, elk voor hare afdeling. Op deze wijze is een stelsel bereikt, dat aan alle te stellen eischen geheel voldoet en dat onzes inziens een groote toekomst heeft, ja wellicht de voorbereiding kan worden tot een algemeene pensionneering van de ouden van dagen. Iedere vrouw, die zich een pensioen op 55—60 of 65-jarigen leeftijd wenscht te verzekeren, kan dus voortaan, wanneer zij lid wordt van deze vereeniging, (contributie wordt niet geheven) elk beschikbaar bedrag aan het postkantoor storten. Eenmaal per jaar, in de maand Mei, wordt haar dan eene mededeeling gezonden, hoe groot het bedrag is van het pensioen, door de gedane besparingen op dat oogenblik reeds verkregen en afbetaald. De gestorte gelden zijn onder geene omstandigheden voor de betrokkene verloren en het beheer geschiedt volkomen kosteloos."

Varia.

De sultan van Siak is den 10den Juni met het stoomschip *Brouwer* te Singapore aangekomen om daar eens een kijkje te nemen, waarschijnlijk tot reizen aangespoord door het voorbeeld van den Sultan van Perak, die echter verder is gegaan en wel naar Londen, waar het hem goed schijnt te bevallen.

Gecombineerde Vakvereniging in de Preanger. Volgens „De Preangerbode" zou in hare buurt, nog vóór het einde der maand Juni, eene gecombineerde vakvereniging worden opgericht, met een eigen blad, getiteld „*Ons orgaan*", waarin de belangen der oeconomisch minvermogenen zullen worden behartigd. Als redacteur zal optreden de heer J. v. d. Poel, te Soemeding.

Vooruitgang De Koningin Wilhelmina-school blijkt nu reeds meer leerlingen te trekken, dan waarop men aanvankelijk gerekend had, en in zonderheid is dit het geval met de afdeling voor de opleiding tot machinist. De toeloop is daar zoo groot, dat het tweede studiejaar dier afdeling in twee parallel-afdelingen gesplitst moet worden. (Bat. Nieuwsblad.)

Bataviaansch Petit-Trouville. Wij hooren van groote plannen met betrekking tot *Petit Trouville*, de bekende badplaats oostelijk van Tandjong Priok. Vroeger, een tien, twaalf jaar geleden, bestond niets van dien aard; toen gingen de liefhebbers van een zeebad naar *Pedjoghoran*, zooda de streek daar heet, en het was een Fransman, de heer *Bernard*, die de bescheiden inrichting bouwde voor badgasten; eenige tientallen meters ver in zee een afsluiting van bamboe-rasterwerk deed aanbrengen tot wering van kwallen en dergelijke, terwijl hij zijn schepping *Petit Trouville* doopte. Maar de zaak bloeide niet en de heer *Bernard* gaf het op, waarna een Chinees de exploitatie voortzette, de gebouwen verwaarloozend, niet omziedend naar het rasterwerk in zee, dat spoedig verging, er van halend, wat er van te halen was, zoodat *Petit Trouville* een droevig beeld van verval toont.

Nu wil men de zaak flinker aanpakken, huisjes in zee bouwen met een overdekte gelegenheid, voor dames en ook voor heeren, om te baden en alles aanbrengen, wat verder tot de inrichting van een werkelijke *badplaats* behoort, terwijl ook de rijweg, die er van Tandjong Priok heen voert, verbeterd zal worden. Over twee, drie maanden denkt men gereed te zijn en dan zal Batavia, in dit opzicht zeer arm, een gelegenheid meer hebben om uit te gaan.

„Verknoeiing van een Oud-Javaanschen tempel". Onder dezen titel geeft de N. R. Ct. plaats aan een ingezonden stuk, zonder ondertekening, van den volgenden inhoud:

„Indien het nog noodig ware aan te toonen, hoe heilzaam de instelling mag heeten der Commissie voor Oudheidkundig Onderzoek op Java en Madura (gouvernements besluit van 18 Mei 1901, no. 4), dan zouden daartoe de droeve berichten kunnen dienen, die in Nederland ontvangen werden omtrent een „restauratie" welke kort daarvóór aan een beroemd bouwmeester in Kediri, den oud-Javaanschen *Tjandi Panataram*, volbracht is. Volbracht, zonder kans te laten op herstel; verknoeid blijft verknoeid.

Onder de auspiciën van den controleur van Bitar, zijn daar aan den Panataram-tempel twee Javaansche metselaars-bazen met een knecht en onder toezicht (1) van een mandoer aan het bepleisteren, bijpleisteren en volpleisteren gegaan, van wat zij nu meenden, dat plaats kon geven voor inwatering van dat monument! Een en ander in opvolging — aldus de officieele stijl — van het gouvernements besluit van 22 Juni 1900, no. 18, waarvan het doel was den *Tjandi Panataram* „voor verder verval beter te vrijwaren."

Ook het Bataviaansch Genootschap was in dezen gehoord, want een goed jaar vóór genoemd gouvernements besluit gearresteerd werd, was diens advies gevraagd over het „zuiverings"-plan van Panataram, hetgeen reeds bij twee opvolgende *assistent-residenten* van Bitar voor den geest verzezen en nader door hen uitgewerkt was. Helaas besloot het Bataviaansch Genootschap in haar vergadering van 20 Maart 1899 — gelijk men lezen kan op p. 75 der notulen van dat jaar — om aan de regeering te antwoorden „dat dezerzijds geen bezwaar best(ond) tegen het bevoeren, bepleisteren en schoonmaken, doch wel tegen het afkrabben der bas-reliefs door koelies" aan dien Panataram-tempel.

Wat aldus te vreezen was, gebeurde. Javanen, die aan het pleisteren mogen gaan van een oud bouwwerk, pleisteren er maar op los. *Alle bouwtechnische bijzonderheden aan den hoofdtempel van Panataram zijn weg gecementeerd!* De tairlijke reliefs slechts bleven, in

ADVERTENTIËN.

Mevrouw M. STOFFERS

heeft zich gevestigd in de Van Swietenstraat 134, waar ze zich zal onledig houden met het maken van Indische uitrustingen, met welk werk ze zich reeds 12 jaar in Indië heeft geoecupeerd.

Tevens bestaat er gelegenheid tot het nemen van lessen in huishoudelijk Maleisch, waarvan inlichtingen worden verstrekt aan bovengenoemd adres en aan het bureau van Oost en West, Heerengracht 4.

Anton Lotz,

Horloger—Opticien.

PIET HEINSTRAT 61, 's-GRAVENHAGE.

Export naar Oost- en West-Indië.

Horloges. — Pendules.

Optische Artikelen.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,

hoek PERPONCHERSTRAAT, Den Haag.

Logies te bes reken

per maand, week en dag.

JAC. MOULIJN,

Opticien, Instrumentmaker,

26 Wagenstraat 95, Den Haag,

TELEFOON 704.

BRILLEN en PINCE-NEZ.

Voorschrift van Heeren Doctoren.

Artikelen voor Ziekverpleging, Verbandstoffen, Breukbanden, Suspensoirs enz.

Aanleg en onderhoud van

TELEFOON en ELECTRISCHE SCHELEN.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Hofleveranciers.

Nederlandsche Fabriek van Borduur- en Passementwerken, Galonweverij à Jacquard, Photographiën en Teekeningen van Vaandels, Maconieke Artikelen enz. worden franco ter inzage gezonden.

Zilveren Medaille Wereldtentoonstelling PARIJS 1900.

Uitsluitend

Witte Goederen

—

Uitzetten.

—

Luiermanden.

—

Uitrustingen.

Natuur wollen

Ondergoederen.

—

Tricot Goederen

VAN

JANSEN & TILANUS, FRIEZENVEEN.

Ver, Linnen en Katoen Industrie

„TWENTHE"

Piet Heinstraat 45, Den Haag.

NB. Men gelieve ons fabriek niet te verwarren met het gewone fabrieksgoed, daar zowel Dames-, Heeren- als Kindergoed liefst naar in te leveren modellen keurig gemaakt wordt, en daarvan zoo noodig eerst een geregen pasmodel gegeven wordt.

Prijscouranten en informatiën betreffende de uitrustingen voor Oost- en West-Indië worden verstrekt door de Informatiebureaux van de Vereeniging „OOST en WEST" Heerengracht 4 den Haag en te Teltevreden.

Speciaal ingericht voor

HEERENKLEEDING

naar Maat.

J. V. v. d. AREND,

MARCHAND-TAILLEUR.

Van Kinsbergenstraat 100,

's-Gravenhage.

STEEDS VOORHANDEN:

Fransche en Engelsche Stoffen.

OVERHEMDEN

NAAR MAAT.

Glöster

CHEMISIER.

HOOGSTRAAT 24/26, DEN HAAG.

„QUISISANA".

Inrichting tot uitzending van

Vegetarische Dinners.

L. H. LEBEAU—LANGENBERG,

Jacob van der Doesstraat 52.

Likdoorns en Beltknobbels

kunnen alleen verwijderd worden door den

Likdoornpleister

van Mej. E. DE LEEUW,

Prinsestraat 42, Den Haag.

Prijs 50 ct. fr. p. post 60 ct.

Tandarts

REGENSBURG,

Laan v. Meerdervoort 40.

Spreekuur van 12 tot 4 uur.

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier.

Magazijn van zwaar verzilverde artikelen (zuiver wit ondermetaal).

SPECIALITEIT:

Tafel- en Dessertiepels, Vorken, Messen enz.

15 jaar garantie.

Voor Indië bijzonder aanbevolen

Eikenhouten Cassetten.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

Grootste Keuze.

Franco levering door het geheele Rijk

Th. A. A. SIMONIS,

Groenmarkt 34,

over de PRINSESTRAAT

DEN HAAG.

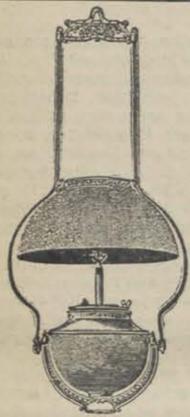
GEBR. VAN DORMOLEN, 3 Veenkade 3, tusschen Toussaintkade en Bilderdijkstraat.

NIEUW en 2e-HANDS MEUBELMAGAZIJN.

SPECIALITEIT in SPIEGELS en LIJSTEN.

Alle MEUBELN uit de Album worden binnen 8 dagen geleverd.
N.B. Laat zich aan huis ontbieden voor het **Inkopen** van in goeden staat zijnde **gebruikte Meubelen**; neemt ook commissie op voor het **koop**en van **oude Meubelen**.

Aanbevelend **GEBR. VAN DORMOLEN**,
Meubelmakerij. — 3 Veenkade 3, — Stoffeederij.

FRENELLI Frères,
Atjehstraat 16,
Den Haag.

„Cliché-Inrichting”.

Accurate en billijke afwerking.
(Vooraf prijsnotering).

C. HOYNG,
Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscuranten worden gratis op aanvraag toegezonden.

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Prijsverlaging onze Rieten Koffers.

PERRY's Magazijn van Reisartikelen,

Hoogstraat 6, Den Haag.

EENIG ADRES VAN

Echt Rieten Koffers, voorzien van

70 pCt. Vrachtbesparing.

Volle garantie. Eigen fabriikaat.

SCHUIFLADEN-KOFFERS.

Attesten over soliditeit van bekende families ter inzage.

Grootste Magazijnen in Nederland van Koffers, Tassen en Reisartikelen.

De Vlaardingsche Vischhal.

Contractant der Coöperatieve Tuinvereniging „Eigen Hulp”.
Specialiteit in Versche Zeevisch, Krimpzalm.

Minerale en Medische Wateren.

Prima Hollandsche Gerookte Zalm à f 0.60 per ons.

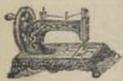
2 maal per dag versch gepelde Garnalen à f 0.13 per ons en f 0.55 per 5 ons.

Versche Krimpzalm f 1.50 per 5 ons.

Bestellingen worden zonder prijsverhoging aan huis bezorgd.

Aanbevelend,

Firma Wed. VALKENAAR & ZOON,
PIETERSTRAAT 1a en 1b DEN HAAG.

A. LEWENSTEIN,

Wagenstraat No. 18a, Den Haag.

Levert de beste:

NAAIMACHINES à contant en op afbetaling.

De meest nieuwe soorten steeds voorhanden.

Op alle machines kan geborduurd worden.

Onderricht gratis.

Drie jaar schriftelijke garantie.

Machines worden ook op zicht gezonden.

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.

Hofspui 81, Telefoon No. 240, 's-Hage.

Inrichting voor complete meubeleeringen, zowel in koop, als in huur.
Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.
PRIJZEN STERK CONCURREEREND.

Verhuurt mede Gemeubelde boven- en benedenhuizen.

GORDIJNEN. TAPIJTEN.

F. H. BOTHE,

21, VEENESTRAAT - DEN HAAG.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveaute's voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKE PRIJZEN.

VERHUIZINGEN

onder garantie.

Bergplaats voor Inboedels

(GARDE-MEUBLE)

VERPAKKING

(Emballage)

van alle soorten van goederen ter verzending door de geheele wereld.

DE GRUIJTER & Co.

AMSTERDAM, DEN HAAG, ARNHEM.
Leidschekade 70. Westeinde 48. Parkstr. 70/71.

PORT-, SHERRY,

MADEIRA en

fijne TAFEL-

WIJNEN

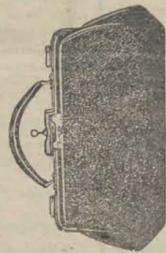
HEERENGRACHT 3-52,
Den Haag.

Succursales: UTRECHT, LEIDEN.

„De wijnen van dit huis zijn verkrijgbaar bij den heer „B. DE BAS & Co.” te Batavia, Hoofdagent voor West-Java.”

Correspondentie te adresseeren aan:
Maison Antonio Aguilar

Het goedkoopste adres voor
KOFFERS en

Vlamingstraat 41,
Gebr. Kalse.

Bekroond te Amsterdam met Gouden
Zilveren Medailles.

SPIEGELS.

Een uitstekend adres voor het aanschaffen van **SPIEGELS, SCHILDERIEN, PORTRETLIJSTEN, LIJSTEN voor OLIEVERFSCHILDERIEN, MORA-STANDAARDS,** enz. enz. Nieuwe Haven 140-141, is de fabriek, waar deze artikelen worden gemaakt, solide en zeer billijk.

GROOTE KEUZE

Gravures, Etsen, Imitatie-Aquarellen, enz.

Inrichting tot het opnieuw vergulden van oude Spiegel- en Schilderlijsten en schoonmaken van Gevlekte Gravures.

P. J. GRAMWINKEL,

Hofleverancier.

Telefoon-Intere. No. 1059.

FABRIEK en KANTOOR

NIEUWE HAVEN 140.

Filiaal: **PIET HEINSTRAT 81.**

ISERIEF & Co.

VEENESTRAAT 16/18,

den Haag.

Magazijn van Garen en Band.

DAMES HANDWERKEN.

Natuur Wollen Ondergoederen

VAN

Jansen en Tilanus.

FRIEZENVEEN.

Blikwerk en Verpakking
voor Oost- en West-Indië.

Aanleg van Gas- en Waterleiding,
Gasgloeilicht en Electric.

3 le Schuitstraat 3,
W. P. JANSSEN.

Wegens Vertrek

van twee jongens wordt te Nijmegen bij een **gep. officier**, een degelijk tehuis aangeboden, voor leerlingen, die een der inrichtingen van onderwijs bezoeken.

Br. fr. lett. R. a/d Boekhandelaars Gebr. AALBERS, Nijmegen.

Magazijnen „NEDERLAND”

AMSTERDAM, ROTTERDAM, UTRECHT, HAARLEM,

DEN HAAG, hoek SPUI en SPUISTRAAT.

Grootste Inrichtingen voor:

Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding.

Speciale afdelingen voor Kleeding naar Maat, Uitrustingen,
Uniformen en Livreeën.

Th. N. Eijffinger,

Hofleverancier.

Hooge Westeinde 5. Telefoon Intere. 124. Den Haag.

Specialiteit in Behangselpapieren,

Lincrusta Walton en Goudleerpapier.

Salubra (muurschildering) { Hygiënisch afwasbaar.
Tekko (zijde imitatie)

Vitrauphanie-Papier (imitatie glas in lood).

Export. Engros. Detail.

K. NIEUKERKE

Noordeinde 12. -- Den Haag.

De Firma belast zich met iedere opdracht tot levering van goederen naar OOST of WEST, en garandeert goede, ongeschonden aankomst.

Bij eventueele bestelling wordt dringend verzocht mede te deelen of men handelaar of particulier is.

Handelaren geven tevens referentiën op.

K. NIEUKERKE, Den Haag.

Telefoon No. 637.

C. L. Arbeiter,

Spuistraat 63 Den Haag.

HOFBONTWERKER.

Grootste sorteering van uitsluitend 1° Pelterijen,

Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz.

Opzetten van Vogels en Zoogdieren.

Conserveeren van Pelterijen enz., tegen de mot.

COSTUMES NAAR MAAT,

Gegarandeerde Coupe.

Specialiteit in:

Gekleede Costumes,

Mantelcostumes,

Mantels,

BLOUSES,

PEIGNOIRS,

Costuumrokken.

GROOTE KEUZE in:

Zwarte en Gekleurde JAPONSTOFFEN.

F. W. von Gemmingen,
13 Anna Paulownaplein Den Haag.

B. DERKSEN,

Brood- en Beschuifabriek

„De Oude Yette Hen”,

OPGERICHT 1680.

8, OUDE MOLSTRAAT-DRIEHOEKJES 8,

's-Gravenhage.

Hofleverancier.

Gewoon- en Luxe Brood, Beschuif, Krentenbrood, enz.

Geregelde bezorging door alle wijken der Stad en Scheveningen.

hoofdzaak, gespaard; hoewel de onnoozele Vandalen ook daar enkele wandaden bedreven, en sommige gezichten van figuren er kinderachtig bijmeerden. En, als gezegd, alleen de hoofdtempel werd in dezen trant „voor verder verval beter gevrijwaard.“ het overige op het terrein bleef, godlof, gespaard. Kosten: f 989.10. Dit kalf ligt in den put, en is verdronken. Laten we hopen, dat het een bittere waarschuwing mag wezen voor den vervolg. Aan geen onbevoegden zij gelegenheid gegeven tot zulk verknoeien.

En laten we óók hopen, dat aan den misschien nog kostelijker *Tjandi Mendoel* in Kedoe, om gelijke redenen van kunstbelang, de houten palen en hooge steigers ten spoedigste mogen verdwijnen, welke dit andere oud-Javaansche bouwwerk, blijkens hier te lande aanwezige fotografien, op meer dan hinderlijke wijze nu al eenige jaren achtereen ontsieren.”

In het hoofdartikel, dat wij **Indische Kunstnijverheid** in ons vorig nummer over de tentoonstelling te Batavia schreven, heeft de zetter ons een poets gespeeld, die door den corrector werd over het hoofd gezien.

In de eerste alinea beschreven wij, dat ze, volgens de berichten van het Bestuur der afdeling Ned.-Indië in menig opzicht een succes was. In plaats van *meinig kwam er weinig* te staan, dat veel *er weinig* lijkt. Gelukkig was het uit de rest van het artikel duidelijk, dat dit laatste niet bedoeld werd.

In het Haagsche „Vaderland“ van 23 Juli geeft *Semar* de Indische correspondent van 't blad zijn persoonlijke indrukken, ook van de openingsplechtigheid.

„De poging van „Oost en West“ om door deze tentoonstelling het publiek meer bekend te maken „met de Indische industrie is een waar succes,“ zoo eindigt hij zijn wekelijksche *omong-omong*.

Meer en meer komt trouwens in de laatste tijden de Inlandsche nijverheid en kunstnijverheid tot haar recht.

Te Soerakarta werd bij de viering van het Sekatenfeest eene soort zesdaagsche kermis, die de viering van het *Garebeg-Moeloe-feest* (herinnering aan de geboorte van Mahomed) voorafgaat, door het persoonlijk initiatief van den Rijksbestierder voor rekening van de *Negrie* (inlandsch Rijk) eene groote loods op de *aloom-aloom* gezet, waar alle Javaansche industrieën plaats hebben gekregen om hun arbeid te doen zien en de producten er van aan den man te brengen.

In dezelfde *omong-omong* lezen wij daaromtrent het volgende:

„Men ziet daar batikken. Aanschouwelijk wordt daar voorgesteld het ciseleeren van koperwerk, zooals siri-hoeken, buikbandgespen, kwispelendoors, enz. enz. Men ziet daar het bewerken van krissen, zoowel wat het lemnet betreft, als het handvat, houtbewerking, bamboebehandeling, weefgetouwen, om kort te gaan alle industrieën, die de Javaansche werkmans beoefent. Overbodig te zeggen, hoe nuttig dit denkbeeld kan werken — als het doorgezet wordt — op het relief van den inlandschen werkmans, en hem daardoor kan opwekken tot meerdere vlijt en tot verdeling en verfraaiing van zijn arbeid. Ben ik juist ingelicht, dan bestaat het voornemen deze tentoonstelling van arbeid en arbeidsproduct permanent te doen zijn.”

Het s. s. Koningin Wilhelmina van de maatschappij Nederland zou den 25sten Juni j.l. drie **snelvuurkanonnen** 15 cM. achterlaad, bestemd voor de strandbatterij Kedong Tjoweh, bij Soerabaja, meebrengen. Wanneer deze vuurmonden ter plaatse zullen gebracht zijn, wat geen kinderwerk is, zegt de *Soer. Ct.*, zal de bewapening van deze sterkte gereed zijn.

Djokja met gas verlicht. Volgens *Het Centrum* begint het met den bouw der nieuwe gasfabriek aldaar aardig op te schieten. Waarschijnlijk zal men met het aanbrengen der verlichting door de geheele stad in de tweede helft van dit jaar gereed komen. De fabriek heeft met de eerste installatie capaciteit voor 2000 lichten, doch heeft op uitbreiding gerekend en zal, zoo noodig, dit aantal op het dubbele kunnen brengen.

Volgens het *Bat. Ntbl.* zou de **Resident P. F. Sijthoff** 22 Juni j.l. 30 volle dienstjaren hebben en dan waarschijnlijk pensioen aanvragen. Als candidaten voor den alsdan openvallenden zetel noemt het blad de heeren *G. J. P. Valette* en *J. W. Mesman*, residenten respectievelijk van *Paseroean* en *Cheribon*. De heer *Schellena* adviseert voor de benoeming van den laatste.

Kolonel J. H. de Sauvage, hoofdintendant, chef der militaire administratie, heeft het voornemen, met ingang van 3 Sept. a. s. eervol ontslag uit 's Lands dienst te vragen.

Inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

De Indische Gids, 24e jaarg. Aug. 1902.

H. E. B. Schmalhausen: Waaraan heeft Java behoefte? A. H. J. G. Walbeem: De inlandsche tabaks-cultuur in Rembang. — Brieven uit den zetel van het Khalifaat II. De Hedjaz spoorweg; door Moekhbir. — Dr. A. A. Fokker: Bezwaren tegen het nieuwe en bewijzen voor het oude in de Javaansche spraakkunst. — Benige commentaren op het antwoord van den heer Bezemer. — Varia. — Maandel. Revue van Brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Sanggar: Een strijd om Boeddha.

Berichten uit Ned. Oost-Indië van den Sint-Claverbond, 1902 III.

J. J. Hoevenaars: Dienstreizen in de Pad. Bovenlanden. — Een jubileum in de Broederschool te Soerabaja. — J. Mertens: Doopfeest op de Keiellanden. — J. Francken: Solor-eilanden. Naar 't beloofde land. — Mathysen: Timor. — Th. v. Swieten: Het R. K. Weeshuis te Semarang. Historische schets (slot). — A. Asselbergs: Geschiedkundige bijzonderheden over den Solor- en Timorarchipel. R. C. Missie van Laran-toeka, 1613-1620. — Algemeen overzicht, enz. (met platen, portret en kaart).

Orgaan der Nederl. Zendingsvereniging, Augustus 1902.

C. Albers: Conferentie en Jubilé. — H. C. G. Rutink: Eenige mededeelingen uit Bandoeng.

De suikerconventie in Nederland. — De Bleichert'sche kabelspoorwegen. — Curaçaosche maatschappij tot bevordering van landbouw, veeteelt, zoutwinning en visscherij. — De noodlijdende koffiecultuur. — Cultuur en bereiding der Gambir. — Leerstoel voor Tropische geneeskunde. Uit consulaire verslagen. Tientsin. Buenos-Aires. Georgetown. Monrovia. — Verslagen. Cultuurmaatschappij Randoe Goenting-Tjandi Sewoe. Enz.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	1 Aug.	15 Aug.	11.20 's av.
Rotterdam, Lloyd,	8 "	22 "	11.30 's av.
Genoa, Nederland,	12 "	" "	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	5 "	19 "	7.45 v.m.
Marseille, Fr. dienst,	9 "	23 "	7.45 v.m.
Brindisi, Eng. dienst,	1 "	15 "	1. — mid.
Napels, Duits. dienst,	4 "	18 "	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletioire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 v.m.

Via Napels: Suppletioire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire, Fr.,	8 Aug.	8 Sept.	7.45 v.m.
Amsterdam, Nederl.,	14 Aug.	11.20 's av.	
Souphampton, Eng.,	4 "	18 "	11.30 's av.

MAIL CURAÇAË.

Via Genua den 2n van elke maand, alleen op verzoek. Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

Bijlage VIII.

Jaarverslag over 1901 der Afdeling „Groningen en Omstreken“.

Het jaarverslag over 1901, 't stichtingsjaar der Afdeling „Groningen en Omstreken“ der vereniging „Oost en West“, zal niet veel meer bevatten dan de wordingsgeschiedenis dier afdeling. Toch was 1901 niet onbelangrijk.

Tijdens 't correspondentschap van Meijuffrouw M. J. Cohen waren hier 8 leden.

Reeds in de eerste maanden van 't jaar begon mej. Cohen met de voorbereidselen voor de tentoonstelling, die gehouden zou worden in combinatie met de uitgeschreven tentoonstelling van het departement „Groningen der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid.“ Een commissie werd gevormd, voornamelijk bestaande uit bestuursleden van „Nijverheid“, terwijl „Oost en West“ zoo gelukkig was de hulp te verkrijgen van Meijuffrouw A. van Prooyen, leeraares a/d Middelbare Meisjesschool, den Heer T. G. W. Oldervelt, directeur der teekencademie Minerva en den heer Bach, leeraar aan de teekencademie Minerva, en den heer Huizinga, meubelfabrikant. Door hun aller goede hulp kon den 17den Maart de tentoonstelling geopend worden — zij kon zich al dadelijk in een groot bezoek verheugen.

De toegangsprijs werd bepaald op 25 cts. en den laatsten Zondag op 10 cts. — kosteloze toegang werd verleend aan de leerlingen der Ambachtsschool, der kweekschool voor Onderwijzers, van het Doofstommeninstituut en van Minerva.

Niettegenstaande 't groote bezoek sloot de rekening met een nadeelig saldo van f 200.28, dat, volgens afspraak, door 't departement van Nijverheid gedragen werd.

Kan dus deze tentoonstelling niet op een financieel succes bogen, we troosten ons met de gedachte, dat, daar ze zeer in den smaak van 't publiek viel, 't geen gebleken is uit 't groot aantal bezoekers, ze heeft bijgedragen ter bevordering der Nijverheid en der kennis van onze Oost- en West-Indische bezittingen. De vereniging „Oost en West“ kan dus met voldoening er op terug zien.

Tijdens de tentoonstelling Vrijdag 29 Maart, hield de heer Lacombé uit den Haag, een interessante voordracht over Indische kunst, die bij het, helaas te klein publiek, een groot succes had. Na afloop kreeg de vereniging eenige nieuwe leden, en ook later nam het ledental toe, vooral door bemoeiing van den heer en mevrouw Van Zuylen-Tromp, die overgekomen waren om bij de definitieve sluiting der tentoonstelling (31 Maart) tegenwoordig te zijn.

Zij belegden een ledenvergadering op 1 April, en aan hunne ijerige bemoeiingen is het te danken, dat dien dag, de Afdeling „Groningen en Omstreken“ gesticht kon worden, voorloopig met 18 leden.

Het vormen van een bestuur kostte groote moeite. Na vele vergeefse pogingen werd eindelijk 25 November een bestuur gekozen, bestaande uit den heer J. Birnie, president, Mej. E. J. Meyboom, secretaris, Jonkvrouwe C. de Went Alberda van Ekenstein, penningmeesteres, den heer H. B. van Rhijn, den heer P. de Graaff en Meijuffrouw M. J. Cohen.

Een artikel, door een der bestuursleden in de drie plaatselijke bladen geplaatst bezorgde ons enkele nieuwe leden — toch meent het bestuur dat de Afdeling „Groningen en Omstreken“ nooit zich zal kunnen verheugen in een ruim ledental, daar Groningen niet is een centrum voor Indische families, zooals bijvoorbeeld den Haag, Arnhem, Nijmegen of Breda, en dientengevolge de belangstelling in Indische zaken steeds gering zal blijven. Bijzonder stelt het bestuur het dus op prijs, dat de vereniging ter bevordering van het vreemdelingenverkeer besloot donatie te worden. Deze vereniging zond gidsen, statistieken etc. naar 't Hoofdbestuur, met 't doel de stad Groningen meer bekend te maken als een aangenaam en gezond verblijf met uitstekende inrichtingen van onderwijs.

Dat deze pogingen succes mogen hebben, wenschte natuurlijk de afdeling Groningen der vereniging Oost en West.

Aldus gearresteerd in de ledenvergadering van Vrijdag 7 Maart 1902.

J. BIRNIE, Voorzitter,
E. J. MEYBOOM, Secretaris.

Bestuur.

Birnie, J. President.
Meijboom, Mej. E. J. Secretaris.
Wendt Alberda v. Ekenstein, Jonkv. C. de penningmeesteres.
Rhijn, H. B. van
Cohen, Mej. M.
Graaff, P. de (afgevaardigde der Ver. ter bev. van Vreemdelingenverkeer).

Donateurs.

Scholten, J. E. — Groot Markt.
Ver. ter bev. van Vreemdelingenverkeer. Penningm. der
Bos, J. E. Oosterstraat.

Leden.

Alberda v. Ekenstein. Jhr. W. C. A. — O. Ebbingestraat.
Alberda v. Ekenstein, Jonkv. C. de Wendt — idem.
Bakker, W. — Emmaplein.
Bergier, J. E. J. den — Vischmarkt.
Birnie, J. — 't Klooster 2.
Boon, Kzn. P. te Hoogezand. (Correspondent)
Buchli, — Hoogstraat.
Bussemaker, Prof. Dr. C. H. — Zuidersingel 37.
Deventer, Mevr. van — Kijk in 't Jatstraat 3.
Diephuis, Prof. Dr. J. H. — Groot Markt.
Dull, Mej. H. — Heereplein.
Feith, Mr. J. — Martini Kerkhof.
Gro Jhzn. J. L. la — Kerkhof.
Keizer, B. J. Tjassens — Ebbingestraat.
Kranenburg geb. de With, Mevr. — idem.
Meijboom, Mej. E. J. — Haddingestraat.
Pabst, Jonkv. van — Verl. Oosterstraat.
Pekelharing, geb. Doyer, Mevr. — Melkweg.
Polak, geb. Stibbe, Mevr. — Ubbo Eniusdingel.
Rhijn, H. B. van — Zwanestraat.
Snphert, K. — Kropwolde prov. Groningen.
Telders, H. J. A. — Kerkhof.
Wijnanda W. M. — Oosterstraat.

Afdeling 's Gravenhage.

Bestuur.

Mevr. N. van Zuylen-Tromp, President.
G. P. H. H. Gonggrupp, Vice-President.
Mevr. M. ten Bosch-Boscher, Penningmeesteres.
Mr. G. van Slooten Az., Secretaris (43 Conradkade).
Mej. Elise A. Haighton.
Mevr. E. Kunst-Heijnneman.
Mevr. M. Tersteeg-Fronk.
Mr. A. Stotemaker.

Donateurs.

Baak, geb. M. J. W. van Delden; Mevr. de wed. B. van — Mauritskade 43.
Bassecour Caan, Jonkv. H. B. de la — Prinsengracht 5. (tijdelijk in Indië).
Beyer, W. — Sweelinkstraat 38.
Beyer, geb. Mohr, Mevr. S. H. — idem.
Bezoet de Bie, geb. Sythof, Mevr. S. — Javastraat 90.
Bicker, Jhr. W. H. — Plaats 3.
Bischoff, J. J. — Laan van Meerdervoort 243.
Bosch, J. — L. v. Meerdervoort 198.
Bosch, geb. Bosscher, Mevr. de wed. M. ten — van Merlenstraat 81.
Brender à Brandis, L. — Jan van Nassaustraat 90.
Brender à Brandis, G. J. H. — Scheveningen, Antwerpschestraat 10 „villa Agatha“, (tijdelijk in Indië).
Bye, Jhr. J. P. J. van der Does de — Javastraat 46.
Deketh, Mr. P. — Piet Heinstraat 3.
Delden, geb. Roodenburg, Mevr. H. van — Bezuidenhout 167.
Dezentje, geb. Tudsborg, Mevr. de wed. C. J. C. — Wattstraat 6.
Dinger, A. Ed. — Koningsplein 3.
Dijk, J. — Laan van Meerdervoort 49.
Dijk, A. C. van — Pieter Bothstraat 17.
Enger, geb. Meijer Timmerman Theijssen Mevr. G. F. — Scheveningsche weg 6.
Ermerins, Mej. C. — idem. (tijdelijk in Indië).
Fokker, geb. der Kinderen, Mevr. S. A. — Nassau Zuilensteinstraat 11.
Gerlings, J. Th. — Kanaalstraat 1.
Goossens, Mej. L. — Laan van Nieuw O.-Indië 14.
Graaff, J. D. N. de — Noordeinde 107.
Green, A. E. — Bankastraat 149.
Hannema, D. — Bazarstraat 2.
Hechtermans, geb. van Bauren, Mevr. A. M. E. — Anna Paulownastraat 61.
Heringa, Mr. A. D. H. — Sweelinkstraat 90.
Hoek, H. van der — Scheveningen, Belg. Park, villa Mascotte.
Hoogeveen, geb. v. Walcheren, Mevr. J. C. H. — Laan Copes van Cattenburg 6.
Huysier, geb. Tannay, Mevr. P. C. — Kanaal, Hoek Atjehstraat 142.
Hijmans van Wadenoyen, M. — Koninginnegracht 60.
Jager, Joh. C. — Kortenaerskade 10.
Kooreman, P. J. — Adelheidstraat 10.
Lansberge, Mr. J. W. van — Jan van Nassaustraat 125.
Lopez Suasso, Jkvr. C. — 2de van de Boschstraat 3.
Manus v. d. Jagt, Mevr. J. A. — 1ste van de Boschstraat 46.
Mesdag, H. W. — Laan van Meerdervoort 9.
Nijh, H. — Prins Hendrikplein 10.
Pauw, geb. Tower, Mevr. de — Prins Hendrikplein 3.
Piepers, Mr. M. C. — Noordeinde 10a.
Pijnacker Nordijk, J. M. — Nassauplein 30.
Rahder, N. C. J. — Laan van Meerdervoort 135.
Residentiebank. — Molenstraat 15.
Rogier, geb. Kuyp, Mevr. de wed. C. A. — Obrechtstraat 200.
Rose, Jonkv. E. M. L. — Celebesstraat 80.
Rose, geb. Molewater, Mevr. N. — Heerengracht 19a.
Soest, L. W. van — Riouwstraat 150.
Stockhuijzen, T. J. — Laan van Meerdervoort 125.
Tersteeg, H. G. — Plaats 20.
Tersteeg, geb. Pronk, Mevr. M. — idem.
Vries, geb. W. P. van Baak, Mevr. de Wed. P. A. de — Sweelinkplein 45.
Voite, Mr. Caesar — Delistraat 65.
Uljee, A. C. — Sweelinkplein 30.
Wieseman, F. W. — Javastraat 72.
Wieseman, Mevr. P. G. — Bankastraat 123.
Wullings, H. — Voorschoten.
Wijk, Jhr. C. H. A. van der — Amaliestraat 16.
Zuylen, G. E. V. L. van — Heerengracht 7a.
Zuylen, geb. Tromp, Mevr. N. van — idem.

Buiten de Stad.

Algemeen Ned. Verbond, Secretariaat van het. p. a. Dr. H. J. Kiewiet de Jonge. — Dordrecht.
Binkes, S. H. — Meerkerk.
Birnie, G. — Deventer.
Driessen, F. — Leiden, Oude Singel 236.
Gusdorf, Ch. — Delft, Noordeinde 31.
Heerd tot Eversberg, W. H. V. Graaf v. — Paramaribo.
Jansen, C. W. — Bussum, 's Gravelandsche weg 52.
Lagard, H. H. — Deventer.
Mariou, O. E. — Zurich, Balleystrasse 16/III.
Philippi, A. E. — Zurich, Balleystrasse 3/III.
Poort, T. — Paramaribo.
Prins, H. E. — Brussel, Rue Albert de la Tour 52.
Raders, R. van — Zurich, Balleystrasse 3/III.
Richter, Dr. Oswald — Dresden, Fürstenplatz 1/I.
Tonkens, Mr. W. — Paramaribo.
Vollenhoven, C. van — Leiden, Trekvliet 19.

Leden.

Aaken, Mej. M. van — Prins Hendrikstraat 44.
Abell, P. F. — van Galenstraat 32.
Abell, Mevr. — idem.
Abels, A. — Obrechtstraat 128.
Acker, geb. v. d. Lande, Mevr. de Wed. — Piet Heinstr. 104.
Aeikema, Mevr. H. — van Bylandtstraat 170.
Albrecht, geb. Perelae, A. — Laan v. Meerdervoort 268.
Allan, H. — Bilderdijkstraat 43.
Allot, A. L. — Nieuwstraat 28.
Andreas, A. C. — Huijgenstraat 11.
Andreas, W. P. — Barentsstraat 61.
Andries, Mr. J. H. — Koninginnegracht 13.

Anemaet, W. T. K. — van Diemenstraat 175.
Anemaet, Mevr. — van Speykstraat 14.
Anten, F. — Chasséstraat 32.
Arnaud Gerkens, P. R. A. d' — Sweelinkstraat 68.
Arntzenius, Dr. A. K. W. — Bankastraat 111.
Arntzenius, R. H. — Riouwstraat 12.
Asch van Wijk, Jhr. Mr. T. A. J. van — Laan Copes van Cattenburg 46.
Asch van Wijk, Mevr. B. van — idem.
Aguilar, A. — Heerengracht 3.
Baak, Mej. H. W. van — Mauritskade 43.
Backerus, Mevr. de wed. — Conradkade 55.
Backer, Jonkv. J. — Juliana van Stolberg laan 15.
Baerle, C. G. van — Delistraat 59.
Bake, A. W. C. — Koningin Emmakade 36.
Bakhuus, L. A. — Conradkade 11.
Baltus, van Pijlen, Mevr. de wed. N. — Koningsplein 7.
Banck, geb. Spinger Mevr. — Bezuidenhout 55.
Bardel en Evermann, Firma — Spuistraat 2.
Barduin, geb. de Harrigny Brouwer Mevr. — Malakkastraat 137.
Beekmann, F. W. — Laan van Meerdervoort 195.
Beekman, geb. van der Voort, Mevr. — idem.
Beck, M. van der. — Prins Hendrikstraat 84.
Begeman, geb. Begeman, Mevr. de wed. Obrechtstraat 244.
Belifante, Mr. Ed. — Stationsweg 34.
Bendeler, L. — Rijklof van Goensstraat 72.
Bentink, geb. Sibless, Mevr. — Swammerdamstraat 6.
Berekel, Mej. H. van — Laan van Nieuw Oost-Indië 29.
Berest, geb. Herist, Mevr. de wed. — Jan van Nassaustraat
Beresteyn, Mevr. A. van — Daendelsstraat 47.
Beresteyn, Jhr. Mr. E. van — Scheveningen, Kanaalweg 12.
Bergen Henegouwen, W. P. — Anna Paulownastraat 19.
Berger, Mej. W. den — Laan van Meerdervoort 159.
Berkhout, D. A. — Schuitstraat 26.
Berkhout, H. A. — Paramaribostraat 7.
Betz, M. T. — Prins Hendrikstraat 30z.
Beijens, L. Zeestraat 42.
Beijer, geb. van Blommestein, Mevr. A. — Koningsplein 10.
Bezoet de Bie, Mej. G. M. — Javastraat 90.
Bezoet de Bie, Mevr. de wed. E. — 2de Schuitstraat 27.
Bezoet de Bie, Mevr. M. — idem.
Bichon van IJsselmonde, Jonkv. S. M. — Korte Voorhout 4.
Bik, Mej. A. — Sumatrastraat 67.
Bik, Mr. A. J. E. A. — Laan van Meerdervoort 1a.
Bilgen, P. H. — Lange Poten 11a.
Binger, geb. Diether, Mevr. C. — van Diemenstraat 211.
Binndijk, K. N. — van Galenstraat 39.
Bischoff van Heemskerck, E. W. — Riouwstraat 68.
Blauw, geb. Masman, Mevr. de wed. I. H. C. — Columbusstraat 47.
Bleckmann, W. C. C. — Wilhelminastraat 116.
Blinde, geb. Rijnenberg, Mevr. N. de — Daguerrestraat 52.
Blink, Dr. H. — Groot Hertoginnelaan 67.
Boek, W. P. de — Piet Heinstraat 43.
Bodaan, Jac. — Amsterdamsche Veerkade 24a.
Boelaard van Tuyl, Mej. J. J. — van Swietenstraat 36.
Boele, K. — Regentesseplein 28.
Boele, Mevr. K. — idem.
Boele, R. — Laan van Meerdervoort 294.
Boersma, S. L. — Barentsstraat 6.
Bohl, J. M. L. — Sweelinkplein 61.
Boel, Mej. L. — Reinkenstraat 9.
Boon, geb. de Vries, Mevr. van der — Scheveningen, Kanaalweg 22.
Boonk, Mevr. S. — Nassau Dillenburgstraat 88.
Bordewijk, F. — Nassau Zuylensteinsstraat 8.
Borel, geb. Einthoven, Mevr. M. — Obrechtstraat 50.
Borel, Mr. W. L. — 2de Schuitstraat 24.
Bosboom, H. — Riouwstraat 43.
Bosch, A. — van Speykstraat 135.
Bosch, Mevr. — Rijswijk.
Bosch, Mej. C. — 1ste Schuitstraat 8.
Bosch, Etienne — 1ste van de Boschstraat 15.
Bosch, A. W. ten — van Merlenstraat 81.
Bosch, T. G. Th. — van Speijkstraat 170.
Bossche, J. B. van den — Huygenstraat 28.
Bouman, J. C. — Scheveningen, van Stolkweg 31.
Bousquet, Ed. F. — Schuitstraat 75.
Bovens, geb. Baumgarten, Mevr. H. — van Merlenstraat 47.
Brandenburg, D. H. — Obrechtstraat 193.
Brandenburg, geb. Graafland, Mevr. — idem.
Brandhof, N. van den — Bezuidenhout 57.
Brasport, geb. van Nouhuys, Mevr. de wed. M. D. — Franklinstraat 137.
Brau, J. C. ten Noever de — Nassau Dillenburgstraat 13.
Brink, Mevr. van Staden ten — Obrechtstraat 15.
Brondgeest, J. P. T. J. — van Speijkstraat 165.
Brousson, G. Clockener — Nassau Oudijkstraat 15.
Bruggen, Mevr. M. van — Daendelsstraat 2.
Bruinsma, van den Berg, Mevr. — Scheveningen, „Villa Vineta“ van Stolkweg.
Bruyn, P. G. de — Conradkade 48.
Bruyn, geb. Scheidius Staal v. Holstein, Mevr. — idem.
Bueren, C. J. van — Nassau Zuylensteinsstraat 1a.
Buchner, geb. Kleine, Mevr. L. — Laan v. Meerdervoort 198.
Burg, geb. Stoll, Mevr. H. van der — Regentesselaan 53.
Burger, Mevr. Cl. — van Diemenstraat 211.
Buys, Mevr. E. — v. Speijkstraat 228.
Buys, M. — Prinses Mariestraat 14.
Bijlevelt, F. A. — Houtweg 8.
Bijlevelt, H. F. C. van — Weimarstraat 4.
Bijning, I. H. — de Riemerstraat 182.
Bijning, Mevr. J. H. — idem.
Cambier, Mevr. J. C. L. — Nassau Dillenburgstraat 3.
Caminada, Gebr. — Lange Houtstraat 3.
Compagne, geb. Gramberg, Mevr. C. — Regentesselaan 11.
Capelle, Dr. H. van — Weimarstraat 123.
Carbin, geb. Zaalberg, Mevr. — Gailleistraat 35.
Cardinaal, geb. Jalink Mevr. de wed. — Pieter Bothstraat 27.
Carlier, Mevr. Ch. — Riouwstraat 167.
Carrière, Mej. D. — v. Swietenstraat 113.
Caspari, geb. Strielack, Mevr. de wed. C. A. W. — Daguerrestraat 120.
Caspari, J. — Daguerrestraat 120.
Catenius, J. M. J. — Weimarstraat 167.
Chaulan, E. E. P. — Koningsplein 38.
Chevallerau L. K. — François Valentijnstraat 78.
Clavier, geb. Embrechts, Mevr. de wed. N. A. — Daguerrestraat 91.
Cleef, Gebr. van — Spui 28a.
Clereq, Zubbli, Mevr. de wed. J. K. de — Obrechtstraat 92.
Cloux, geb. Halewyn, Mevr. M. du — v. Swietenstraat 49.
Coeland, C. M. — Koningin Emmakade 98.
Cohen, D. — Lange Poten 20.
Cohen Tervaert, Dr. G. D. — Parkstraat 10.
Colinet, J. F. — N. Haven 10.
Comerell, Mevr. J. H. J. — Adelheidstraat 47b.
Conrad, J. F. W. — Van den Spiegelstraat 5.
Cramer, geb. Cramer, Mevr. de wed. A. — Reinkenstraat 13.
Crane, geb. Francis, Mevr. K. de — Perponcherstraat 130.
Cramer, W. — Nieuwe Schoolstraat 89.
Cuypers, J. M. J. — Westeinde 37.
Dekker, J. — Regentesselaan 157.
Dekker, P. J. N. — Prins Hendrikstraat 127.
Delden, Mej. L. van — Bezuidenhout 167.
Delprat, Mej. C. — Bankastraat 50.
Delprat, Mej. P. — idem.
Deun, geb. J. M. F. van der Linden, Mevr. v. — Reinkenstr. 10.
Deventer, Mr. C. Th. van — Koninginnegracht 32.
Deventer, geb. Maas, Mevr. E. — idem.

Dewall, H. A. von — Weimarstraat 26a.
Deijkerhoff, C. — Cornelis Speelmanstraat 22.
Dezentje, B. J. — Obrechtstraat 137.
Dibbets, Jhr. E. A. — Gallileestraat 59.
Diephuisen, J. S. — Prinsen Vinkenpark 9.
Dissel, J. W. L. van — Lange Poten 11a.
Dittlof Tjassens, Mevr. P. — Trompstraat 33.
Döderlein de Win, J. T. — Swammerdamstraat 38.
Doffegnies, Mevr. H. — Laan Copes v. C. 60a.
Dolk, Mr. W. — Bezuidenhout 33.
Dom, Mevr. — Javastraat 72.
Domis, geb. Desfossier, Mevr. de wed. A. — Trompstraat 43.
Donk, C. L. van der — Wagenstraat 41—43.
Dormolen, Firma van — Veenkade 3.
Douwes Dekker, P. J. — Laan v. Meerdervoort 108.
Douwes Dekker, G. — idem.
Doyer, geb. Loudon, Mevr. C. — de Perponcherstraat 123.
Drooge, J. C. van — Nieuwe Havenstraat 50.
Drost, geb. Boeije, Mevr. de wed. H. J. — L. v. Meerderv. 3.
Dunlop, Mevr. A. M. — Sweelinkplein 36.
Dupuis, T. — Voorburgstraat 11.
Dussel on de Leeuw, Firma — Prinsenstraat 32.
Dussen, J. van der — Regentesseplein 26.
Dijk, E. J. W. van — Regentesseplein
Dijk, Mevr. van — idem.
Dijk, P. van — Pieter Bothstraat 17.
Dijk, J. P. van — idem.
Eck, geb. v. Barthold, Mevr. de wed. van — Balastraat 76.
Edgar, J. — Conradkade 2.
Eigenmann, W. C. — Wilhelminastraat 46.
Einthoven, Mevr. M. C. J. — Obrechtstraat 13.
Elink Sterk, C. Mevr. — Barentsstraat 67.
Elk, L. D. J. van — Tasmanstraat 196.
Ellinkhuijsen, geb. Hartog Mevr. J. A. van — Regentesse-
plein 6.
Emden, Dr. D. van — Rijnstraat 10d.
Ende, geb. Driessen, Mevr. de wed. E. R. Th. J. van —
Heeregracht 4.
Engel, J. L. — Franklinstraat 187.
Engelbrecht, J. E. — Jacob v. d. Doesstraat 83.
Engelbrecht, Mr. W. A. — Koninginnegracht 63.
Engelen, M. H. — Scheveningsche weg 7.
Enger, Mevr. W. — Scheveningsche weg 6.
Enklaar van Geuricke, F. A. — aris. Lange Houtstr. 29.
Ennen, geb. Tauffmann, Mevr. de wed. J. —
Enthoven, M. K. — Zeestraat 30.
Enthoven, geb. Visser, Mevr. M. — idem.
Es, geb. Willér, Mevr. van — Franklinstraat 113.
Eschauzier, H. S. — Bankastraat 121.
Esser, geb. E. I. Hovy, Mevr. de wed. — Jan v. Nassaustr. 52.
Evers, Dr. I. G. J. — Barentsstraat 37.
Evers, geb. P. A. van Beresteijn, Mevr. de wed. — Co-
pernicusstraat 29.
Eyfinger, Th. N. — Westeinde 5.
Eijssell, geb. Tak, Mevr. de wed. M. — K. Voorhout 20f.
Falkenburg & Co. Firma — Denneweg 64.
Feist, K. G. A. — Veenkade 30.
Feist, Mr. F. W. A. — van Speykstraat 43.
Feith, Dr. C. I. L. — Rijnstraat 20.
Feith, geb. I. C. W. van Zyll de Jong, Mevr. de wed.
A. C. — Balastraat 125.
Feith, Mevr. J. J. — Denneweg 37a.
Fermin, A. M. C. — Banstraat 16.
Feugen, G. — Scheveningen, Neptunusstraat 3.
Fokkens F. Wzn. — Jan van Nassaustraat 51.
Fokkens, Mevr. J. A. M. G. — Huijgenstraat 30.
Franken, J. J. M. — Waldeck-Pyromontkade 38.
Frölich, P. H. — Franklinstraat 189.
Frijtag Drabbe, J. H. A. L. van — Naamlooze straat 4.
(Bezuidenhout)
Fuchter, geb. A. J. Cambier, Mevr. de wed. — Bankapl. 3.
Fuchter, geb. Berkel, Mevr. de Wed. — Nassau Odijkstr.
Fuhri, Mevr. H. — Malakkastraat 2s.
Garnade, firma — Lange Poten 24.
Gebel, C. — Heeregracht 15.
Gelder, F. van — Waldeck-Pyromontkade 113.
Gelder Mevr. S. van — Waldeck Pyromontkade 113.
Geldorp, J. F. van — Prinsstraat 75.
Geldorp, Mevr. de wed. N. van — Tasmanstraat 190.
Gemmingen F. W. van — Anna Paulownaplein 13.
Genet, Mevr. L. H. M. — Pieter Bothstraat 63.
Gerber, geb. J. H. C. Meier, Mevr. — Koningsplein 25.
Gerlach, J. Ph. — van Speykstraat 136.
Gerritsen, H. G. — Weimarstraat 66.
Gerst, E. — Cornelis Speelmanstraat 3.
Gerth van Wijk, A. M. Mevr. — Groot Hertoginnelaan 28.
Geuns, geb. Muller, Mevr. C. S. van — Hugo de Grootstr. 54.
Geuns, geb. Ontijd, wed. E. van — Kanaalstraat 2.
Geuns, geb. Scherius, Mevr. van — Lange Voorhout 102.
Ghecl Gildemeester, Mevr. P. van — Paramaribostraat 5.
Gigch, Mevr. R. H. van — v. Speykstraat 34.
Ginkel, Mevr. A. van — Scheveningen, Belgische plein 13.
Glaser, Mevr. M. — Voorburg, Heerenstraat 179a.
Goens, geb. Houthuyzen, Mevr. de wed. v. — v. Merlenstr. 68.
Gogh, Mevr. van — Schuitstraat 45.
Göllner J. E. — Tasmanstraat 23.
Gonggrijp, J. R. P. F. — Obrechtstraat 73.
Gonggrijp, G. P. H. H. — Koningsplein 4.
Gonggrijp, geb. Simons, Mevr. idem.
Gon Netscher, C. van der — Obrechtstraat 40.
Gonsalves, Mevr. — Emmastraat 34.
Goossen en Swagerman, firma — Bockhorststraat 149 en 149a.
Gooszen, geb. Bse van Rhede v. Oudshoorn, Mevr. de
wed. A. F. — Noordeinde 87.
Graat, J. W. de — Bezuidenhout 837.
Graafland, Jhr. J. W. — Prins Hendrikstraat.
Graafland, Mevr. A. — Obrechtstraat 149.
Graaf, J. P. — Zoutmanstraat 9.
Gramberg, Mevr. de wed. Dr. J. S. G. — Columbus-
straat 61.
Green, geb. Spiering Mevr. A. E. — Bankastraat 149.
Greiner, geb. W. C. M. baronesse van Cats, de Raet,
Douair, dr. C. G. C. T. — Suezkade 74.
Greup, Mevr. M. — Weimarstraat 82.
Greve, geb. Tissot, Mevr. de wed. A. W. — Prinses Ma-
riestraat 30.
Grevon, W. H. de — Emmakade 133.
Griethuysen, C. J. — Conradkade 54.
Groenemeijer, geb. Hoon, Mevr. J. W. — Galileestraat 6.
Groenesteijn, L. H. H. Molenstraat 34.
Groeneveldt, geb. van Dijk, Mevr. W. P. — Groot Her-
toginnelaan 12.
Groll, Mevr. C. — Sweelinkstraat 52.
Groot, Dames de — Noordeinde 22.
Groot, Mevr. de wed. de — Borneostraat 22.
Groot, J. H. de — Scheveningen, «Villa Devonia».
Groot, R. P. de — van Merlenstraat 96.
Groothoff, geb. Deinges, wed. J. — Franklinstraat 108.
Groschans, Mevr. A. F. J. — Atjehstraat 126.
Gude, Mevr. T. M. M. — Kanaal 15.
Gulffroy, Dr. G. F. — Waldeck Pyromontkade 108.
Gijberti Hodenpjl, E. C. G. — Heerenstraat 18a.
Gijberts, A. H. — Laan van Meerdervoort 169.
Haagmans, K. M. — Pieter Bothstraat 69.
Habbema, J. — de Perponcherstraat 126.
Haefen, Jhr. C. H. J. van — Oude Scheveningsche weg 5.
Haersolte v. d. Doorn, A. T. R. E. baron van — Bezuiden-
hout 11.
Haighton, Mevr. E. A. — van Bylandtstraat 150.
Hajenius, Mevr. de wed. W. C. A. — Laan van Nieuw
Oost-Indië 34.
Ham, Mevr. C. van der — Stephensonstraat 29.
Ham, N. M. van der — idem.

Hamakers, geb. Anten, Mevr. C. — Suezkade 71.
Hamel, geb. Kuikhoven, Mevr. de wed. W. van — Swee-
linkplein 11.
Hammersvelt, Mevr. H. van — Heemskerkstraat 39.
Hamilton, of Silvertonhill, geb. van Slooten, Mevr. de wed.
Dr. R. W. — Malakkastraat 118.
Hamilton of Silvertonhill, Mevr. J. — idem.
Hannema, geb. de Steurs, Mevr. H. — Bazarstraat 2.
Hardenberg, geb. Wentzel, Mevr. de wed. — van Bylandt-
straat 141.
Hardy, G. C. — van Speykstraat 99.
Hardy, Mevr. C. E. — van Speykstraat 88.
Hams, geb. de Brin, Mevr. — Obrechtstraat 92.
Hart, Mevr. C. van der — Batjanstraat 13.
Hartman, H. M. — Noordeinde 15 en 17a.
Hartog, Mevr. L. — van Brakelstraat 63.
Hasselt, B. Th. W. van — Koningsplein 25.
Hasselt, J. A. van — Laan van Meerdervoort 233.
Hattum van Ellouwsdijk, J. C. van — Bezuidenhout 23.
Haaver Droze, Mevr. de wed. — Prins Hendrikstraat 92.
Heekeren, geb. van Meeteren, Mevr. de wed. G. van
Reinkenstraat 21.
Heel, G. L. van — Jan van Nassaustraat 22.
Heel, Mevr. M. van — idem.
Heel, geb. de Vogel, Mevr. H. van — Wassenaarsche weg 9.
Heel, Dudok van — 2de Sweelinkplein 33.
Heeley, Mevr. de wed. G. — Jan van Nassaustraat 31.
Heemstra, C. G. S. baron van — Surinamestraat 15.
Heerd, geb. S. A. Suijck, Mevr. I. A. baronesse van —
Obrechtstraat 176.
Heider, geb. C. Wessels, Mevr. de wed. J. — Sweelink-
plein 18.
Helderman, geb. C. M. Greveling, Mevr. de wed. — Obrecht-
straat 197.
Helmkamp, geb. van Meerten, Mevr. de wed. dr. E. F.
M. — Laan van Meerdervoort 6.
Heus, I. M. de — Obrechtstraat 100.
Heijning, Dames — Sweelinkplein 69.
Heijting, S. D. — Regentesseplein 24.
Heijting, geb. Kikkert Schotborgh, Mevr. de wed. P. —
Emmastraat 12.
Hiemstra, K. I. — van Diemenstraat 145.
Hiofpen, geb. Dormaar, Wed. K. M. F. — Riouwstraat 127.
Hoefelman, R. G. — Jan Pieterszoon Coenstraat 39.
Hoëvell, geb. van Eek, Mevr. de douair, baron van — Konings-
plein 20.
Hoifman, geb. van Goons, Mevr. de wed. — Regentesse-
plein 34.
Hoifstede, Mevr. N. — Zoutmanstraat 63.
Hogendorp, Jonkv. C. M. van — Balastraat 36.
Hogendorp, Jonkv. W. van — Alexanderstraat 11.
Hogeraad, G. — Sweelinkplein 14a.
Hogeraad, R. — idem.
Holswilder, geb. Claus, Mevr. — van Galenstraat 6.
Holtius, Mevr. E. C. — van Blankenburgstraat 23.
Honda, Y. — van Speykstraat 111.
Hooft, Mevr. T. — Atjehstraat 48.
Hoogenhuijze, Mevr. de wed. W. J. van — Bezuidenhout 191.
Hoogenhuijze, geb. de Ravallet, Mevr. de wed. G. J. van —
Daguerrestraat 97.
Hoogstraaten, C. W. van — Laan van N. O. Indie 6.
Hovy, Mevr. M. J. — Jan van Nassaustraat 52.
Hoojkaas, S. — Laurens Reaelstraat 6.
Hora Sicama, Jhr. I. Th. — Laan van Meerdervoort 45.
Hora Sicama, Jhr. L. Th. — 1ste Sweelinkstraat 26.
Hordijk, geb. Alrij, Mevr. C. A. — J. v. Maatsuykerstr. 37.
Houten, G. van — 2de Sweelinkplein 29.
Houten, P. J. van — Laan van Meerdervoort 106.
Houwinge & IJsselstijn, firma van — Lange Houtstr. 23a.
Hoyng, B. — Spuistraat 20—22.
Huut, W. N. M. — Kerkhoflaan 1.
Hucht, Mevr. B. L. W. van der — Javastraat 32.
Hugenholz, geb. Poolman, Mevr. — Voorburg.
Humme, geb. Nieuwhof, Mevr. de wed. C. — Toussaint-
kade 29.
Huijgen de Raat, R. — Sweelinkstraat 38.
Huiser, firma C. — Noordeinde 29.
Hijmans, Dr. H. M. — Laan van Meerdervoort 16.
Hijmans, geb. Kann, Mevr. E. — Bazarstraat 15.
Hijmans, S. — Passage 13.
Hijmans van Anrooy, geb. Voswinkel Dorselen, Mevr. de wed.
M. J. — Perponcherstraat 132.
Ingenlyuff, W. C. M. B. — Celebesstraat 58.
Ising, geb. Pattijn, Mevr. Ch. — Obrechtstraat 182.
Jackson, geb. Mollinger, Mevr. de wed. — Obrechtstr. 121.
Jackson, Mevr. C. — idem.
Jackson, Mevr. C. — idem.
Jackson, Mevr. W. — idem.
Jackson, R. A. — Denneweg 110.
Jacobs, A. E. — Frederikstraat 159.
Jacobson, Mevr. M. — Nassaulaan 9.
Jacobson & Zonen, firma — Veenstraat 45.
Jäger, J. W. — Bezuidenhout 65.
Jäger, Mevr. J. W. — idem.
James, Mevr. G. — van Galenstraat 1.
Jansen, J. — Kopperstraat 115—117.
Jarman, Mevr. M. G. — Koningin Emmakade 104.
Jautze, J. E. — 3de Obrechtstraat 220.
Jautze, Mevr. A. S. — idem.
Jellinghaus, Mr. G. M. W. — Laan van Meerdervoort 7.
Jentink, D. P. Farret, — Jan van Nassaustraat 24.
Jong, Dr. Arie de — Mauritskade 49.
Jong, B. C. de — Kanaal 12.
Jordens, D. J. R. — Balastraat 30.
Julius, geb. P. E. Ingram, Mevr. de wed. — Franklinstr. 114.
Just de la Paisiérés, H. A. — Hooge Nieuwstraat 34.
Kaakebeen, geb. M. F. Op de Laey, Mevr. de wed. D. M. —
Columbusstraat 45.
Kalkeren, geb. H. C. Remmers, Mevr. de wed. van — Van
Merlenstraat 40.
Kam, Dames N. en E. — 2de Schuitstraat 97.
Kate, Mevr. M. ten — Wilhelminastraat 14.
Kemp, P. H. van der — Koningskade 23.
Kepper, geb. Bresler, Mevr. G. L. — 2de Sweelink-
straat 88.
Kessler, Mevr. A. — van Bylandtstraat 114.
Kessler, geb. de Lange, Mevr. de wed. J. B. A. — Adel-
heidstraat 4 en 6.
Kiel, Mevr. H. J. G. — 2de Schuitstraat 2.
Kimmijser, geb. Boog, Mevr. N. J. — L. v. Meerdervoort 85.
Kinderen, geb. de Parly, Mevr. de wed. Mr. T. H. der —
Jan van Nassaustraat 27.
Kinderen, Mevr. M. F. der — Balastraat 115a.
Kip, geb. Lindner, Mevr. de wed. — Regentesseplein 28.
Kips, geb. van Diepen, Mevr. de wed. J. J. — Columbusstr. 94.
Kips, geb. Tegelaar, Mevr. H. — Conradkade 42.
Kist, Mr. C. W. — Regentesseplein 19.
Klatte, J. H. — Laan v. Meerdervoort 42.
Kleine, Mevr. de wed. M. — van Speykstraat 102.
Kleine, Ch. F. — Koningsplein 45.
Klerck, geb. C. J. Fischer, Mevr. de wed. de — Columbusstr. 55.
Klerck, geb. Jonkv. M. C. v. Hogendorp, Mevr. de douair.
Jonkh. — Alexanderstraat 11.
Kleijn, Mr. A. L. C. — Laan Copes van Cattenb. 54.
Kleijn, geb. Eschauzier, Mevr. — idem.
Klinkenberg, J. C. K. — Bezuidenhout 327.
Klunder, H. G. L. — Weimarstraat 93.
Knibbe Rulofs, B. F. J. E. — van Speykstraat 165.
Kniphorst, J. — Sweelinkplein 25.
Kniphorst, Mevr. — idem.
Knuyver, Firma A. — Gedempte Raamstraat 9—12.
Koch, A. S. J. — Hooge Nieuwstraat 32.
Koch, C. F. — Obrechtstraat 121.

Koek, Wed. Jhr. H. P. de — Celebesstraat 67.
Kook, Jhr. H. M. de — idem.
Kooke, Mevr. M. — Pieter Bothstraat 17.
Kok, W. L. — Obrechtstraat 58.
Kolb, H. F. W. — Jan van Nassaustraat 11.
Kolb, Mevr. — idem.
Kolf, Mevr. van Breda — Groot Hertoginnelaan 41.
Kooiman, geb. van Dijk, Mevr. H. A. — v. Merlenstr. 51.
Kooper, Wzn. I. — Wagenstraat 39.
Kotsch, F. Th. von — Laan van Meerdervoort 215.
Krauss, R. — Hoofskade 120.
Kromhout, T. W. — de Perponcherstraat 79.
Kroon, Mevr. M. — 2de Schuitstraat 75.
Kroonenburg, geb. Kuiper, Mevr. G. A. — Stephensonstr. 37.
Kropholler, J. J. — Scheveningen, Badhuisstraat 54.
Krugers, Mevr. L. J. — Conradkade 10.
Kruider, C. — Hooge Nieuwstraat 33.
Kühr, Mevr. A. I. A. — Wilhelminastraat 4.
Kuneman, Mevr. G. H. — Bankplein 2.
Kunst, geb. E. Heijnen, Mevr. de wed. J. — 2de Schuitstr. 2.
Kuypers, H. N. — van Merlenstraat 31.
Kijnmeil, à Brakel Reijger, Mevr. A. W. — Banstraat 21.
Lacomblé, L. — Rijswijk, Geestbrug C 169.
Laer, Mevr. W. van — Laan van Meerdervoort 22.
Lakerveld, Mevr. A. van — de Perponcherstraat 98.
Landberg, A. B. — Bankastraat 147.
Landberg, geb. Ariëns, Mevr. A. B. — idem.
Lang, Mevr. G. de — Groothertoginnelaan 112.
Lange, L. — Wagenstraat 23.
Lange, E. G. O. — Sundastraat 4.
Lange, geb. van Overest, Mevr. M. de — Daguerrestr. 25.
Lankhout, H. — Emmastraat 8.
Lannoy, R. de — van Kinsbergenstraat 140.
Larive, W. J. — Rijswijk.
Lawick van Pabst, Mevr. C. M. A. van — Obrechtstr. 130.
Ledeboer, Mevr. C. — Bazarstraat 21.
Leesmuseum, Dames — Noordeinde 20.
Lens, geb. Andreas, Mevr. de wed. M. A. — de Perpon-
cherstraat 112.
Leuring, Dr. W. I. H. — Spui 30a.
Levie, geb. van Ronkel, — Mevr. de wed. Mr. M. — van
Swietenstraat 135.
Lierop, geb. Dessé, Mevr. de wed. E. van — v. Merlenstr. 64.
Lignac, geb. Bötcher, Mevr. de wed. H. W. J. — Regen-
tesseplein 51.
Ligtenberg, Mevr. H. — Celebesstraat 9.
Lighthart, G. J. — Tullingsstraat 4.
Limburg, Mr. J. — Anna Paulownastraat 30.
Limburg, J. — Nieuwe Uitleg 33.
Lindeman, A. J. — Plaats 10.
Lith de Jude, C. W. T. C. — Schenkweg 20.
Lith, geb. Harrebomée, Mevr. de wed. J. E. — Regen-
tesseplein 27.
Lith, geb. M. C. Schumacher, Wed. van der — Laan van
Meerdervoort 223.
Loebf, Mevr. C. J. H. — De Riemerstraat 101.
Loeff, L. B. — Delistraat 7.
Logeman, geb. Kuipers, Mevr. G. H. C. — Obrechtstr. 213.
Lohman, Jonkv. A. de Savornin — de Ruijterstraat 41.
Lokhorst, Mevr. van — Banstraat 19.
Lopez Suasso, Mevr. A. — Trompstraat 342.
Louman, A. Ph. — Smidsplein 8.
Lublink Weddick, geb. van Nâsh, Mevr. de wed. — van
Swietenstraat 29.
Lucardie, geb. Daum, Mevr. A. S. — Laan Copes v. C. 62.
Lütje, H. F. F. — 1ste Schuitstraat 44.
Maarel, M. van der — Gedempte Raamstraat 18.
Maarschalk, Mevr. M. G. — van Galenstraat 27.
Maas Geesteranus, Mevr. S. — Bazarstraat 17.
Mac Donald, Mevr. de wed. J. A. — Tollensstraat 105.
Mackay, Mr. A. E. baron — Muzenstraat 2.
Maclaine Pont, Mr. P. — Laan Copes v. Cattenb. 72.
MacLeod, N. — Rijswijk.
Made, geb. Borel, Mevr. C. van der — Regentesseplein 49.
Maitland van der Laan, Mevr. — Kneuterdijk 7.
Manders, G. C. — Van Sweelinkstraat 1.
Mangold, G. A. — de Perponcherstraat 125.
Mansvelt Beek, Mevr. de Wed. — Bezuidenhout 71.
Maren, J. T. van — François Valentijnstraat 159.
Maren, Mevr. van — idem.
Margadant, W. F. C. — Speelmanstraat 34.
Marlen, Mevr. M. — Lange Voorhout 1a.
Martin, Mevr. — Bankastraat 93.
Matthes, Dr. B. F. — Bazarstraat 8.
Matthiessen, A. J. Sandenbergh — Nieuwe Uitleg 37.
Meershoek, H. G. — Sumatrastraat 279.
Meester, W. A. T. de — Borneostraat 9.
Meester, geb. Sybouts, Mevr. I. de — idem.
Meeter, geb. Rulofs, Mevr. — Villa Johanna, Belgische
Park, Scheveningen.
Meinsma, geb. van Hasselt, Mevr. de wed. — Amsterdamsche
Veerkade 15.
Meissner, geb. Schoonveld, Mevr. — Sweelinkplein 2.
Mente, geb. Brassé, Mevr. de wed. B. — Franklinstraat 140.
Mendel, geb. van Nerum, Mevr. de wed. J. P. — Weimar-
straat 170.
Merens, C. W. — Koningsplein 39.
Meijboom, L. S. P. — Batjanstraat 30.
Meijer Cluwen, geb. A. H. Cluwen, Mevr. de wed. — van
Kinsbergenstraat 170.
Meijer, geb. A. H. Fliisinger, Mevr. de wed. E. — Suez-
kade 43.
Meijer, Mr. I. J. de — Daguerrestraat 26.
Meijer, J. E. de — Groot Hertoginnelaan 3.
Mialaret, J. H. A. — Westeinde 22.
Middelkoop, Gerard van — Korte Houtstraat 1.
Moens, geb. J. G. Tromp, Mevr. de wed. W. — Laan van
Meerdervoort 157.
Moer, Mevr. H. van de — Hugo de Grootstraat 59 (tijde-
lijk in Amerika).
Möller, Mevr. N. — Juliana van Stolberglaan 17.
Monod, de Froideville, C. D. H. — Stephensonstraat 28.
Moore, geb. Swaving, Mevr. H. W. H. van der — van
Merlenstraat 79.
Moore, W. C. van der — van Merlenstraat 79.
Mooij, Mevr. C. de — Weimarstraat 4.
Morren, Th. — Celebesstraat 76.
Mortelmans, F. G. — Oldenbarneveldlaan.
Moussou, E. G. R. — Beeklaan 19.
Mounier, Mr. D. — Sweelinkplein 6 (tijdelijk in Indië).
Muzerie, L. — Wagenstraat 186.
Mulder, geb. Huijs, Mevr. — Voorburg.
Mullemeister, Mevr. — Groothertoginnelaan 93.
Muller, C. H. N. — Regentesseplein 154.
Munniks de Jongh, J. J. — Prinsengracht 13.
Munniks de Jongh, Mevr. O. — van Kinsbergenstr. 135.
Meijer, geb. Drossaers, Mevr. H. — Bankastraat 131.
Nachmann, J. H. — Piet Heinstraat 97.
Nérée tot Babberich, geb. C. P. van Houten, Douaire —
van Blankenburgstraat 103.
Netscher, P. M. Surinamestraat 24.
Neuhaus, Mevr. L. A. E. — van Speykstraat 35.
Neve, geb. Fokker, Mevr. de wed. J. C. de — 2e Schuit-
straat 122.
Niermans, Mevr. L. — van Speykstraat 153.
Niermans, Mevr. W. — idem.
Nieukerken, J. J. van — van Speykstraat 38.
Nispin, Jhr. A. G. van — Malakkastraat 49.
Nix, M. J. — van Merlenstraat 24.
Norman, Mevr. B. Levyssohn — v. d. Spiegelstraat 6.
Norman, Mevr. Betzy Levyssohn — idem.
Norman, H. Zoetelief — v. d. Spiegelstraat 6.
Nijs, Mevr. J. S. C. de — Batjanstraat 13.

Ockerse, geb. Tinkhof, Mevr. G. P. J. — Prins Hendrik-
straat 140.
Olden, G. van — Jan van Nassaustraat 100.
Olden, geb. Wijnschenk, Mevr. E. W. M. van — Jan van
Nassaustraat 100.
Olivier, T. J. — van Blankenburgstraat 49.
Olst, geb. de Veer, Mevr. van — Wattstraat 15.
Oordt, geb. A. M. E. de Fijne, Mevr. de wed. van —
Regentesseplein 13.
Osinga, S. — Willemstraat 50.
Oskam, C. — Villa Helena, Rijswijk.
Ottersberg, D. P. W. — Noordeinde 5.
Ottolander, Mevr. J. G. — Conradkade 37.
Oven, Gebroeders van — Wagenstraat 105.
Overduyn, geb. Heyligers, Mevr. — Wilhelminastraat 11.
Ovink, Mevr. M. E. — Obrechtstraat 101.
Pabst, C. F. — Bezuidenhout 9.
Pabst, J. C. — Jan van Riebeeckstraat 84.
Panhuys, geb. van Panhuys, douair, Jhr. Mr. W. E. van —
Hoogracht 7.
Panhuys, Jhr. L. C. van — Paramaribostraat 157.
Panhuys, Jonkv. E. M. A. van — Celebesstraat 80.
Pannekoek, geb. Storm van 's Gravesande, Mevr. — Tasman-
straat 202.
Pannekoek, Mevr. A. — idem.
Papendrecht Perfors, Mevr. H. — Regentesseplein 165.
Patijn, Mr. J. G. — Korte Voorhout 7.
Pauly, geb. Breton de Nijss, Mevr. de — Madurastraat 11.
Pekelharing, Mevr. H. G. — Scheveningen, Kanaalweg 107.
Pelger, Eduard — Prinsstraat 39.
Perelaer, Mevr. J. — Laan v. Meerdervoort 268.
Pernis, geb. Begeman, Mevr. de wed. C. — Daendelsstr. 53.
Peter, geb. Poolman, Mevr. N. G. — Bankastraat 119.
Pienbroek, geb. Dupare, Mevr. de wed. Dr. J. van —
François Valentijnstraat 45.
Piepers, geb. Banduin, Mevr. J. — Stephensonstraat 21.
Pietersen, Mevr. F. A. D. — Wagenstraat 58.
Pino, geb. Creutz, Leichleiner, Mevr. de wed. Th. —
Daguerrestraat 95.
Pino, Mevr. J. — v. Merlenstraat 83.
Plasschaert, A. — Hoefkade 425.
Polak Daniëls, Mr. M. — Laan v. Meerdervoort 15.
Polderman, L. C. F. — de Perponcherstraat 73.
Ponstijn, J. B. — Chasséstraat 15.
Pook van Baggen, Mevr. S. E. — Delistraat 61.
Pook van Baggen, Mevr. N. J. — idem.
Prager, geb. Eschauzier, Mevr. A. E. — Kanaal 11.
Prins, geb. Bövekamp, Mevr. de wed. — Conradkade 55.
Prins, Dr. A. L. — Anna Paulownastraat 1f.
Pijl, geb. Happé, Mevr. de wed. C. W. M. E. van der —
Batjanstraat 1.
Raat, H. F. — Adelheidstraat 12.
Raaijmakers, C. C. — Obrechtstraat 127.
Rahder, Mevr. N. C. J. — Laan van Meerdervoort 135.
Ram, Jhr. I. H. de — Barentstraat 2.
Randwijk, geb. Jkvr. van Hogendorp, Gravin F. S. R. I.
van — Kanaalstraat 16.
Reeling Brouwer, G. — van Blankenburgstraat 73.
Reeser, G. L. I. — Noordeinde 18.
Reeser, geb. Coenperius, Mevr. G. T. — Nassauplein 13.
Renaud, G. P. A. — Regentesseplein 7.
Reijers, geb. Ottenhof, Mevr. de wed. Koningsplein 28.
Riemsdijk, de wed. dr. I. I. W. E. van — Bezuidenhout 243.
Riemsdijk, geb. Visser, Mevr. G. M. van — Jacob van der
Doesstraat 94.
Rietman van Stenis, Mevr. C. — Scheveningen, Badhuisweg 1a.
Robbers, Mevr. M. Vonck — Regentesseplein 28.
Rodberg, geb. de Bruijn, Mevr. de wed. — Piet Heinstraat 86c.
Roelants, geb. Kerdell, Mevr. de wed. C. C. M. J. — Anna
Paulownastraat 35.
Roersch, F. P. H. — Laan van Meerdervoort 310.
Rolandus Hagedoorn, H. — Mallemolen 11.
Rombouts, Mevr. M. — N. Schoolstraat 38.
Romijn, Mevr. I. — Groenewegje 5a.
Rooseboom, Mevr. H. W. G. — Koninginnegracht 47.
Rothe, Jhr. de — Denneweg.
Rouffier, G. P. — Witte de Withstraat 25.
Rudolph, geb. Jkvr. de Sturler, Mevr. de wed. — Sumatra-
straat 10a.
Ruempol, H. C. A. — Koningin Emmakade 111a.
Ruempol, geb. Wartena, Mevr. S. — idem.
Ruffen, J. H. — Prins Hendrikstraat 34.
Ruyven, H. C. van — de Perponcherstraat 124.
Rujs, geb. J. T. de Haan, Wed. — Laan v. Meerderv. 52.
Rij van Beest Holle, C. du — de Perponcherstraat 103.
Rijnders, geb. Stoelman, Mevr. — 1ste Schuitstraat 54.
Rijswijk de Jong, Jhr. W. S. A. S. H. M. — Trompstr. 326.
Sachs, Firma — Lange Poten 2 en 4.
Sachse, geb. Storm v. 's Gravesande, Mevr. J. F. — Wei-
marstraat 53.
Salberg, F. — Zieke 12a.
Salm, C. J. — Denneweg 54a.
Salmon, geb. Vas Dias, Mevr. E. — van Speykstraat 61.
Salomons, Mevr. S. W. P. — Trompstraat 334.
Sander, J. — Billitonstraat 6.
Sandick, R. A. van — Scheveningen, van Lennepegweg 23.
Santen, J. J. van — Mauritskade 53.
Santen, Mevr. van — idem.
Saritan, J. — Obrechtstraat 165.
Schaake, Gez. — Noordeinde 125.
Schadée v. d. Does, E. — Piet Heinstraat 9.
Schadée v. d. Does, geb. A. A. St. Martin Mevr. de wed. —
Suezkade 99.
Schäfer, Mevr. A. — Paviljoensgracht 11a.
Schalk, J. E. van — Waldeck Pyromontkade 39.
Schalk, firma Mr. F. J. C. van der — Rijswijk, Geestbrug-
Schalkwijk, geb. Mente Mevr. «Villa Germania» v. Stolkpark-
Schelle, geb. v. d. Ven Mevr. C. J. van — Stationsweg 192.
Schenck, geb. Teengs Mevr. W. T. — Obrechtstraat 89.
Schenck, J. C. B. — Grootte markt 26.
Scherer, G. A. — Laan v. Meerdervoort.
Scherius, geb. Nagel, Mevr. de wed. (tijdelijk in Indië).
Schill, Mevr. — Amaliastraat 8.
Schimmelpenninck v. d. Oije, geb. Jkvr. v. d. Poll Bnnesse, —
Amaliastraat 4.
Schlammilch, Mevr. J. W. A. — Reinkenstraat 28.
Schlosser, H. C. T. — Celebesstraat 68.
Schlosser, geb. Tam Mevr. A. — Atjehstraat 78.
Schlüter, P. — Helenastraat 1.
Schneider, Mevr. J. T. — Tasmanstraat 138.
Schoenmaker, W. T. H. — Stephensonstraat 64.
Scholten, geb. Schönberg Multer, Hen. B. — Malakkastr. 127.
Scholting, geb. Wijnstroom Mevr. de wed. B. — 1ste
Schuitstraat 56.
Schoonhoven, geb. Petro, Mevr. H. A. — van Merlenstraat 30.
Schotborgh, Mevr. — Daguerrestraat 23.
Schouten, G. C. — Plein 11.
Schukking, Mevr. J. H. M. — Sundastraat 9.
Schukking, Mevr. J. — idem.
Schuurman, geb. Boss, Mevr. H. — Jan v. Nassaustr. 94-
Segov, M. — van Merlenstraat 100.
Selhorst, geb. van Baak, Mevr. E. — Koninginnegracht 29.
Serphos & Co. A. — Denneweg 69.
Simon, K. G. — Rijswijk, Hoekweg E 24.
Slangen, geb. Kuyp, Wed. Ph. — Columbusstraat 66.
Slooten, Mr. G. van — Conradkade 43.
Slooten, Dr. W. van der — Koningin Emmakade 109.
Slotemaker, Mr. A. — de Perponcherstraat 119.
Sluys, C. v. d. — Maasstraat 65.
Smisvaart, Jonkv. J. — Nieuwe Schoolstraat 30.
Snoeck Henkemans, J. R. — Laan 10.
Sodenkamp, Mevr. A. J. C. v. — Koningin Emmakade 123.
Soesman, L. P. — Suezkade 88.

Soest A. Th. van — Riouwstraat 46.
Soeterik, J. D. P. — Koningin Emmakade 134.
Soeters Mevr. P. M. E. — Groot Hertoginnelaan 74.
Sol, geb. Jkvr. T. W. de Sturler, Mevr. de wed. — Balistr. 45a.
Son, geb. v. Hall. Wed. A. M. A. v. — Columbusstr. 38.
Soso Kertono. Radhen Mas. — Sweelincplein 11.
Spaan, geb. Muller, Mevr. A. C. — François Valentijnstr. 185.
Specht Grijp, Meij. M. — van Swietenstraat 123.
Speltie, geb. A. E. Kloeth, Mevr. — van Brakelstraat 47.
Speltie, F. R. — van Kinsbergenstraat 156.
Spillenaar Bilgen. M. Th. — de Perponcherstraat 30.
Stal. H. G. — Franklinstraat 118.
Stal. Mevr. — idem.
Steenstra Toussaint, D. — Madurastraat 11.
Steenstra Toussaint, geb. M. A. de Pauly, Mevr. — idem.
Steinbuch. G. F. — Cornelis Speelmanstraat 42.
Steinbuch, Mevr. — idem.
Steinbuch, geb. C. D. Ingram, Wed. —
Stheeman. A. — Heulstraat 18.
Stibbe. Mr. A. — Stadhouderslaan 197.
Stibbe. S. — Hugo de Grootstraat 17a.
Stikkelorum. I. — Kneuterdijk 5a.
Stoffers, Mevr. M. — van Swietenstraat 134.
Stoll, geb. Schukking, Mevr. — Obrechtstraat 86.
Stoltenhof. W. J. — Wagenstraat 39a.
Stoop van Strijen. Jhr. mr. J. A. — Buitenhof 29.
Storm va 's Gravesande. Jhr. mr. C. N. — Nieuwe Parklaan 5.
Stumpf, Meij. — Conradkade 15.
Sturmer. L. E. — van Speijkstraat 12.
Swaab. S. L. — Gedempte Burgwal 34.
Swann, Mevr. P. C. — Koningin Emmakade 127.
Swart. L. — Sweelincplein 64.
Swatt. J. L. — Stephensonstraat 23.
Swijser, Mevr. J. J. H. — Daguerrestraat 74.
Taabe, Meij. Th. G. — Noordeinde 50.
Teeckelenburg, geb. L. J. Boom, wed. J. J. v. — Koningspl. 5.
Teemans, geb. Maessen, wed. M. L. — Regentesseplein 26.
Teelaar, geb. de Quack, Mevr. de wed. A. A. C. —
v. Galenstraat 2.
Tegelaar Meij. — idem.
Teixeira de Mattos. Jhr. Mr. D. F. — Alexanderstraat 9.
Teixeira de Mattos, Mevr. — Nassauplein 31.
Telting, Mr. A. — Cornelis Speelmanstraat 60.
Tempel. M. van der — Jan v. Riebeeckstraat 100.
Terstroot. W. C. B. — Prins Hendrikstraat 129.
Tesch. Meij. W. —
Tryfena, de Zendingvereeniging, adr. Meij. M. Jacobson —
Nassaulaan 9.
Thie. J. — Laan van Meerdervoort 163.
Thielen. Meij. C. van — Van Speijkstraat 12.
Thoe Schwartzberg en Hohenlansberg, U. Baron — Cor-
nelis Speelmanstraat 12.
Thomas. K. J. — Daguerrestraat 37.
Thomson, Mevr. de wed. — Daguerrestraat 106.
Tiel. C. van — Celebestraat 81.
Tierre. N. — van Brakelstraat 39.
Timmermans, geb. Wetsel, Mevr. de wed. M. — Scheveningen.
Havenstraat 21.
Tombrink. F. — Raamstraat 32a.
Treffers. P. J. — Groot Hertoginnelaan 68-70.
Trivelli, geb. Sijthoff, Mevr. H. — Celebestraat 15.
Tromp, geb. Rijkshoef, Mevr. de wed. C. G. — Fran-
klinstraat 140.
Tromp, Meij. J. G. — Heerengracht 7a.
Troost, geb. Paling, Mevr. de wed. H. — Suezkade 121.
Thurkow, Mevr. M. C. Th. F. — Plein 13. n°. 1.
Twenthe, Ver. limmen en katoen Ind. — Piet Heinstraat 47.
Tydeman, Meij. E. — J. P. Coenstraat 31.
Tydeman, H. W. — Malakkastraat 48.
Ubens. J. E. — Sweelincplein 9.
Uitdenboogaard, geb. Richter, Mevr. S. — Bezuidenhout
— 201.
Uiterwijk, Gebr. — Piet Heinstraat 42.
Uiterwijk en Co. I. Th. — Kneuterdijk 10.
Varenhout, geb. Schenk, Mevr. G. G. — 1ste Schuitstraat 14.
Vassy, Meij. H. de — Regentesseplein 13.
Vassy, geb. S. T. v. Aalst, Mevr. de wed. de — idem.
Veem, geb. A. W. Nachmann, Mevr. de wed. P. F. Th. —
van — Piet Heinstraat 97.
Veem, Meij. van — idem.
Veenhuijzen. A. A. — Sweelincplein 50.
Veenstra. N. — Koningin Emmakade 111.
Veer, Meij. A. de — Galliestraat 21.
Veer, geb. Bennenbroek Forbes, Mevr. de wed. S. E. M. —
de — Heemskerkstraat 28.
Veer. E. A. van der — Anna Paulownastraat 15.
Velde. C. I. A. van der — Prins Hendrikstraat 101.
Velds. G. L. — Emmastraat 13.
Vellema, P. — van Merlenstraat 102.
Velsen, J. H. van — Weimarstraat 4a.
Verbeek, geb. Gefken, Mevr. de wed. Mr. Ph. H. — Rijn-
straat 10.
Verberne, J. W. Contr. B.B. — Regentesseplein 28.
Verloop, geb. Fuchter, Mevr. M. C. — Bankplein 3.
Versteeg, geb. E. C. v. d. Linden, Mevr. de wed. J. —
Hugo de Grootstraat 27.
Versteegh, Meij. S. — Obrechtstraat 32.
Versteegh, geb. J. L. C. v. d. Rivierdes, Mevr. de wed. W. —
van Swietenstraat 87.
Veth, Mr. H. —
Vinkhuisen. C. L. — Denneweg 81a.
Vlasier, J. — Bezuidenhout 137.
Vlaser. J. — van Swietenstraat 80.
Vleuten. L. C. van — Regentesseplein 144.
Vliedden, geb. M. J. W. Seelig, Mevr. de wed. van —
Obrechtstraat 189.
Vliet, geb. Eilbracht, Mevr. van — Malakkastraat 2f.
Vliet Jr. C. A. M. van — Parkstraat 25.
Vliet, firma W. F. — Noordeinde 158a.
Vogel, geb. J. Scherius, Mevr. de wed. W. de — Koningspl. 19.
(tijdelijk in Indië).
Vogel, H. de —
Vogelpoel. Dr. E. — Anna Paulownastraat 18a.
Vollen. H. — Regentesseplein 7.
Voogt, geb. A. J. Knel, Mevr. de wed. de — Regentesseplein 136.
(tijdelijk in Indië).
Vorstenbos. H. L. — Witte de Withstraat 42.
Vorstenbos, Mevr. H. L. — Witte de Withstraat 42.
Vos, Meij. A. — Franklinstraat 86.
Voswinkel Dorselen, geb. Bloch, Mevr. de wed. J. — de
Perponcherstraat 132.
Vredenburg. B. van — Jan P. Coenstraat 21.
Vrede Davidis, Th. — Riouwstraat 97.
Vries, J. J. de — Maliestraat 14.
Vries, geb. Lionie, Mevr. J. de — v. Speijkstraat 99.
Vries, Mr. A. D. W. de — v. Blankenburgstraat 52.
Vriesendorp, geb. P. H. Bekking, Mevr. de wed. C. —
Nassauplein 41.
Vrijdag, D. J. A. — de Perponcherstraat 107.
Wagner. H. Th. — Veenkade 40.
Waltz, Mevr. M. — Riouwstraat 97.
Wal. N. M. de — Delistraat 31.
Wattendorf, geb. Hardij Mevr. A. J. B. — Madurastr. 18.
Weelderen, J. F. van — Laan v. Meerdervoort 248.
Wegman, geb. Offers, Mevr. — Pieter Bothstraat 63.
Weide, geb. Brouéris v. Nideke, Mevr. de wed. H. J.
van der — Prinsestraat 57.
Wekker, Coop. Ver. de — Zeestraat 31.
Wery, J. L. — da Costastraat 71 en 73.
Wesly, geb. E. J. A. v. Ekris, Mevr. de wed. — Conradkade 26.
Wessler, Jr. C. H. — Scheveningen, Luikschesstraat 18.
*Villa Martinâ.
Wetering van de — Witte de Withstraat.

Weijde, geb. von Hugo, Mevr. de wed. A. C. v. d. —
Obrechtstraat 123.
Weijde, T. K. van der — Lange Voorthout 23.
Weyler—Tinge Mevr. H. D. — v. Bylandstraat 124.
Wielen J. E. van der — v. Speykstraat 129.
Wierdels, geb. P. Kuneman, Mevr. C. B. J. A. — Riouwstr. 178.
Wieringa, geb. A. J. P. Kiel, Mevr. de wed. — Schuitstr. 2.
Wilde, firma wed. A. de — Prinsestraat 107.
Wilderink, Meij. J. M. A. —
Willems, geb. C. M. Collings, Mevr. de wed. — Bilderdijkstr. 20.
Willemsstijn. H. P. S. — 2de Sweelincplein 16.
Wind. J. de — Spuistraat 31.
Wiselius, Meij. W. — Banstraat 10.
Wit, geb. Heijting, Mevr. de wed. G. A. de — Stephenson-
straat 4.
Wit, geb. Trappen, Mevr. de wed. W. G. de — Obrecht-
straat 159.
Witt, G. C. A. de — de Perponcherstraat 93.
Witt, geb. Neetson, Mevr. Ch. de — idem.
Wolff, geb. R. Arrias, wed. J. M. — de Perponcherstraat 109.
Wolterbeek Muller, — Buitenhof 32.
Wouters, geb. Herman, Mevr. de wed. J. H. W. — Re-
gentesselaan 232.
Wijk, geb. A. T. C. Perié, Mevr. de wed. F. W. van —
van Blankenburgstraat 52.
Wijers, Meij. H. — Riouwstraat 36.
Wijmans. R. — Sweelincplein 68.
Wijmans, geb. Klein, Mevr. T. H. — idem.
Wijnman. A. — Noordeinde 7.
Wijs. Mr. R. T. de — Hugo de Grootstraat 92.
Yperen. W. van — Laan 8a.
Ypes, geb. Schenk, Mevr. de wed. C. A. W. L. — Obrecht-
straat 204.
Ijssel de Schepper, geb. v. Baak, Mevr. de wed. J. G. —
van Merlenstraat 108.
Zileken. Ph. — Villa Hôlona, Bezuidenhoutse weg.
Zon. I. —
Zuijlen, geb. C. v. d. Lande, Mevr. de wed. R. A. van —
Piet Heinstraat 104.
Zweep. Mr. P. J. van der — Jan v. Nassaustraat 31.
Zwieten. J. van — Rijswijk.
Zijl. W. van der — Laan Copes v. Cattenburch 109.

Het Bestuur der Afd. 's-Gravenhage verzoekt den leden
eventuele tóuten in deze lijst te willen opgeven aan het
bureau Heerengracht 4.

Alkmaar.
Kempers. B. M. T. A. — Varnebroe 9. (Correspondente)
Stuifken, Mevr. de wed. dr. —

Almelo.
Hakkert. W. W.
Jansen, geb. Scholl Engberts, Mevr. W. — Adastraat 11.
(Correspondente)
Risselada, geb. Salbertsberg Mevr. — Wierdensche weg.
Scholl Engberts, Meij. H. J. — Wierdensche weg.
Scholten. Meij. H. — adr. Mevr. de wed. J. Scholten, Groot
Markt.

Amersfoort.
Apeldoorn. G. J. van (Correspondent)
Storm van Leeuwen. J. J. — Bergstraat 35.
Willemsstijn, geb. Graswinkel, Mevr. B. A. —

Apeldoorn.
Akkerman. P. C. —
Baerle. E. W. van — Kanaalstraat 9.
Blekink, geb. v. Eijden, Mevr. de wed. W. S. — Ro-
sariumstraat.
Boumeester. Wzn. B. J. — Stationsplein.
Bruyn van Rozenburg, P. B. — Emmapark 617.
(Correspondent)
Gericke, Meij. P. Villa Aurora, idem.
Gouda Quint, A. Dorpstraat.
Hengst, geb. Haus, Mevr. A. van — Zwolsche weg 609a.
Hugenholtz, geb. Harders, Mevr. — Oranjeperk.
Jonkers. Meij. A. A. — Emmalaan.
Kramers. S. D. — Loosche weg 108.
Kriz. A. A. — Regentesseplein.
Kuyck. O. W. —
Laurens Hansma. — Assendelftsche weg.
Leclercq de Courcelle. K. C. W. — Mariaalaan.
Meulenaarsgraff, Meij. van — 'ville Catharina'.
Muyden, K. W. van — Loolaan.
Paart, geb. v. d. Berg, Mevr. de wed. P. F. W. v. d. —
Wilhelminapark.
Plagman. — Nieuwstraat.
Pol. J. H. van der — Dorpstraat.
Rosemeier. C. A. — 'villa Nancy' Parklaan.
Rosenburg. P. — Wilhelminapark 647.
Tideman. Bruno — Dorpstraat.
Thieme, geb. van Nohuis Mevr. de wed. W.
Wunderlich. W. F. M. — Leeraar H. B. S.

Assen.
Jolles, geb. Halbertsma, Mevr.
Lambrechts. Meij. A. (Correspondente)

Bussum.
Antonijsen, Meij. A. — Brinklaan.
Smelt Woodland, geb. Schillemans, Mevr. C. — Villa
Corlo — (Correspondente)
Westerman. W.

Delft.
Cate, Meij. L. ten — Phoenixstraat 50.
Elchbach, J. Th. Choorstraat 5.
Grevelinck. D. — Markt 52.
Heeres. Prof. Mr. J. E.
Heijligers. A. Th. A. — Oude Delft 132.
Hoogesteger, geb. Gortmans, Mevr. de wed. P. — Noord-
einde 31. (Correspondente)
James. J. A. — Hypolitustraat 41.
Kraus. Prof. J. — Hoofdsch 120.
Kraus, geb. Uithof, Mevr. T. M. — idem.
Kühr. J. E. A. — Oude Delft 141.
Loon. C. J. van — van Leeuwenhoeksingel 137.
Regensburg. J. F. B. — Koornmarkt 25.
Rooleer, geb. Fraissinet, Mevr. D. — Oostsingel 76.
Schipper. M. H. —
Steinmetz. E. D. — Oude Delft.
Swart. N. L. —
Taack Tra-Kraenen, Mevr. van — Hypolitustraat.

Deventer.
Alphen de Veer, geb. Eies, Mevr. A. M. E. van —
Servatius. A. H. — Twickelstraat 14.
Verschuur. V. — Zwolsche weg 2.
Wijthoff, Meij. E. C. H. —
G. Birnie. Brink. (Correspondent)

Doetichem
Barkey Mr. J. W. — (Correspondent)
Benninck. C. B. —
Brujn. Th. —

Dordrecht.
Berkum, Meij. N. van — Directrice huishoudschool.
Kruyswijk, Mevr. de wed. V. G. — Hôtel Ponsen.
Lafaber. A. — Steegavelsloot 14.
Dr. Kiewiet de Jonge, (Correspondent)

Enkhuizen.
Bruyn. G.
Groot. Szn. N. — Westeinde.
Groot. Nzn. S. — Westerstraat.

Haarlem.
Beugel, geb. Platte, Mevr. H. M. — Zijkweg 5.
Bloq van Scheltinga, Ds. L. E. de — Parklaan 32.
Boissevain. W. — Leidschevaart 78.
Gennep, geb. Backer, Mevr. de wed. J. L. van
Graafland. Jhr. G. — Wilhelminapark 33.
Holtert, geb. Plate, Mevr. — Zijkweg 9.
Houtman. D. — Wilhelminapark.
Hucht, geb. Kerkhoven, Mevr. G. van der — Florapark 12.
Kesteren. Mevr. C. van —
Meijer Ranneft. W. — Heemstede 179, bij wijk B.
Resink. A. — Manrikskade 5.
Saher E. von. —
Waterman, geb. Bouman, Mevr. J. — villa Parkzicht
Koninginneweg.
Zaalberg. Ds. H. — Overveen. (Correspondent).

Hengelo (Overijsel).
Cardinaal, geb. v. Douwen, Mevr. (Correspondente)
Dijk. H. S.
Oordt. J. B. van — Emmaweg 8.
Stork. O.
Stork. W.

Den Helder (Nieuwediep)
Hegge Spies. C. J. van der — Havenplein.
Willems. H. — Willemsoord.
Zeeven. K. —

Helvoetsluis.
Houwen van Oordt. J. B. van der — Oranje Hôtel.
Lucardie. P. J. —

Hilversum.
Anrooy, geb. Gallé, Mevr. C. van — Godelindeweg 20.
Enthoven. L. H. —
Enthoven, Mevr. L. H.
Greve, geb. Pfeiffer, Mevr. de wed. E. — Ministerpark 9.
Krajenhoff v. d. Leur. S. — Oranjelaan 3.
Lochman v. Königfeld, Mevr. Donair. — Astierstraat 20.
Matthes. Mevr. de wed. Mr. P. A. — Albertus Park-
straat 7f.
Renesse van Duivenbode. C. W. R. van —
Salomonson. H. D. — Groest 102.
Sanders. B. A. — Godelindestraat 3.
Scherrewich, mevr. G. O. — Graaf Florislaan 44.
Stoorer. J. J. — Albertus Parkstraat 7b.
Lennep. J. C. van — Gr. Florislaan 26.
Stemler, geb. Feenstra Mevr. K. — Koninginneweg 7.
(Correspondente)
Voogt, geb. Vrede, Mevr. E. de — Graaf Florislaan 38.

Kampen.
Asbeek Brusse. W. — St. Jacobsteeg 2. (Correspondent).
Brandt. H. C. —
Cantine Hoofdcursus.
Cantine Instr. Bataljon.
Crena Uiterwijk. J. H. —
Gehrunge. H. C. —
Hubenet. H. H. — Oudestraat.
Jongh Swemer. P. Th. de — Hoofdcursus.
Koomann. C. J. —
Lievegoed, geb. v. d. Haas, Mevr. de wed. —
Ludwig. A. J. — Overstraat 34.
Thomson. F. C. — Nieuwe weg 112. IJsseluiden.
Vos. J. P. — IJsseldijk 12a.
IJsseldijk, van — Vloedijk.

Katwijk a/zee.
Toorop. J.

Leiden.
Arends. A. M. — Hôtel Denrloo, Voorschoten.
Bank. C. C. T. van — Breestraat 11.
Bloemen, geb. Borel, Mevr. de wed. — Morschstraat 20.
Boelen. A. L. — Noordeinde 5.
Bosch. C. ten — Oude Rijn 15.
Broers. T. J. adr. Mr. Broers, Hooigracht 74.
Bijleveld, Mevr. de wed. — Witte Singel 23.
Cambier. J. C. L. — Rijnrood.
Cohen Stuart. A. B. — Hoogewoerd 78.
Cohen Stuart, Meij. N. — Heerengracht.
Couvée. T. — Haagweg 89.
Dauren. H. C. A. van — Rapenburg 105.
Gruithen. A. W. — Vischmarkt 18.
Geuns. H. J. van —
Goeman Borgesius. H. H. T. — Breestraat 21.
Goossens. H. — Plantsoen 97.
Greve. A. — Klooststeeg 19.
Grivel. A. C. — Trekvluit 17.
Hamel. A. J. C. van — Kort. Galgenwater 3.
Helfrich. O. — Rijn en Schiekade 109.
Horst. M. — Nieuwsteeg.
Jockes. Th. — Haarlemmerstraat 28.
Joncheere. N. de — Paardesteeg 11.
Jung, geb. Schlammacher, Mevr. A. —
Kaaden. G. G. van der — Middelstraat 19.
Klomp. H. W. E. — Mare 40.
Kunst. J. — Delfsche Vliet 21.
Lamberts. H. — Botermarkt 13.
Leegestra. Mevr. de wed. L. — Rijn en Schiekade 100.
Loeber. G. P. — Leidschendam.
Loeber. J. A. — Rapenburg 103.
Maier. Ph. K. — idem 78.
Meertens. H. M. — Breestraat 1.
Mees. R. — Aalmarkt 27.
Meulen. C. van der — Vreewijk Middenstraat 1.
Nere tot Babberich, P. J. K. M. de — Haarlemmerstr. 96.
Nuijsink. P. A. J. — Apothekersdijk 27.
Neytrel. C. van — Hoogewoerd 37.
Obreen. M. — Breestraat 69.
Oferhaus. Dr. I. — Rapenburg 47.
Otken. F. D. — idem 78.
Prager. J. E. — Voorschoten, hôtel Deurloo.
Pijnacker Hordijk. F. W. — Vischmarkt 14.
Rueb. I. S. — Nieuwe Rijn 31.
Schmeltz. Dr. J. D. E. — Rapenburg.
Schouwburg, geb. Buning, Mevr. E. van — Rijn 80.
Schroder. E. — Korte Rapenburg 4.
Schumann, Mevr. E. — Middelweg 40.
Son. van — Breestraat 69.
Specht Grijp. — 1 Luit. inf.
Surjans. J. — Plantage 6.
Zeverijn, geb. van Oordt, Mevr. de wed. S. B. — Heeren-
gracht 38.

Maastricht.
Beaumont. A. — Wijk.
Benz van den Berg. G. A. — Kleinestaat.
Dujardin. M. — Grootestaat 15.
Fayer. Meij. H. Grootestaat 34.
Foyer. L. — idem.
Graafland. Jr. J. L. M.
Janssen. S. L. — Villapark (St. Pieter) 163a.
Janssens. J. — Bredestraat 35.
Jelinger. Ch.

Joffroy, geb. Polman, Mevr. — Wijk.
Kimmerling. V. A. — Wijk.
Kirsch—de Jongh. E. — Brugstraat 5.
Leiter. Th. Mevr. de wed. —
Micheels. Marius. —
Nispén. E. van — Boschstraat.
Ploeger. J. — Wilhelminasingel 43.
Ramakers. E. H. — Alex. Batte Laan. Wijk.
Routs. P. H. H.
Smulders. G. — Vrijthof.
Vliet. M. van der — 1ste luit. O. I. L. — Bergerstraat 15.
Thuijs. Jules — Brusselse straat 60.
Valette. G. G. A. — Wijk. (Correspondent)
Vonk. K. — Kleinestraat.
Vries. T. de — Ambij bij Maastricht.
Werff. H. van der —
Willems. François — Wijk.

Roermond.
Bisschoppelijk College, de Directeur van het — Minne-
broederstraat.
Bloemen. H. — Kloosterwandstraat.
Brandeler. Mr. van den — Kapellerlaan.
Cramer. Dr. J. M. A. — Directeur H. B. S.
Drissen, geb. Raupp, Mevr. A. — Schijndel bij Roermond.
Hardy. J. P. C. — 1ste luit. infanterie.
Heynen Honx. — Maaslied bij Roermond.
Kamp, Mevr. de wed. H. — Kapellerlaan.
Kramps. Dr. J. H. A. — Munsterstraat.
Lauweriks, Meij. A. — Munsterplein. (Correspondente)
Romein, geb. Bloemen, Mevr. de wed. C. —
Rooyen. van —
Telders, Mevr. de wed. I. — Kapeller laan.
Uittenboogaard, P. C. —
Versterren. H. I. W. T. —

Tiel.
Batenburg. D. J. C. van — Leeraar H. B. S. (Corres-
pondent).
Haastert. H. van — Notaris te Wamel bij Tiel.
Piera. J. J. — p/d Dames Verbrugh.

Wageningen.
Bakker, geb. Goteling Vinnis, Mevr. C. A. J. —
Berkhout, geb. Bimmerman, Mevr. — (Correspondente)
Bezemer T. J. —
Goteling Vinnis, geb. Cluwen, Mevr. de wed. L. S. —
Kenninck. F. —

Zutphen.
Bennekom. K. H. O. van — de Hoven.
Brouéris van Nidek. — Coehoorsingel.
Epke, geb. de Leur, Mevr. de wed. J. — Rozenhoflaan.
Groneman, Meij. C. E. — Houtmarkt.
Huysman, H. — Lange Hofstraat.
Koppenol, geb. de Seyff, Mevr. I. I. A. T. —
Kouwenaar. J. — Lange Hofstraat 22.
Mensch. M. van — Coehoorsingel.
Monnikendam. Dr. S. — Off. van gez. O. I. L.
Noordhoek Hegt. F. I. V. — Zaaadmarkt. (Correspondent)
Souman, geb. Varkevissier Mevr. — idem.
Tierlam. Dames. — Nieuwstad.
Vredenburg en Zonen, firma —
Vredenburg, A. —
Waland, geb. v. d. Brink, Mevr. — Coehoorsingel.
Wanslever en Zoon, firma J. H. A. —

Diverse Plaatsen.
Altena. C. C. van — Kapl. der inf. Naarden.
Anrooy. A. G. van — Zaltbommel.
Bartstra. S. A. — Bolsward.
Boer, Mevr. E. Th. de — Maarsen.
Borgman. Dr. A. — Enschede. (Correspondent).
Bruine. F. H. — Bergen op Zoom.
Dissel en Zonen, E. J. F. — Eindhoven.
Dorp. J. D. van — Baarn. (Correspondent).
Dyserinck. H. — Rheden.
Feltz, geb. Dozy, Mevr. de Baronesse van der — Elst.
Betuwe.
Frackers, geb. Heyligers, Mevr. de wed. C. — Zwolle.
Garcia. L. H. — Hilligersberg.
Haften, geb. v. d. Wetering, Mevr. A. — Slidrecht.
Haas, geb. Roosegaarde Bisschop, Mevr. Udo de —
Hamel. S. van — Twello bij Dieren.
Idenburg. A. W. F. — Wassenaar.
Kleij. Th. — Harderwijk.
Koning, geb. Heeley, Mevr. A. H. — Ede.
Kortenhorst, geb. Sloot, Mevr. C. — Weesp.
Land, Mevr. de wed. S. T. — Brummen.
Marsch, geb. van Heel, Mevr. de wed. G. ter — Maasland.
Meyer Ranneft. W. — Heemstede, Wijk B 79.
Mylert. G. P. C. Baron — Sleeuwijk bij Gorinchem.
Nooten. Dr. J. C. C. W. van — Brielle. (Correspondent)
voor Voorne en Putte.
Rogge, geb. Cranen, Mevr. J. H. — Venlo.
Scheepers. A. — 'de Puth' Heerlen (Limburg).
Seijler. J. W. A. — Zwolle.
Scheltema, geb. Utermark, Mevr. de wed. E. — Bloemen-
daal bij Haarlem.
Slingerlandt, Meij. A. van — Twello bij Deventer.
Stijns. Dr. L. H. — Venlo, Park.
Thomson. F. C. — IJsseluiden, Nieuwegeweg 112.
Vermeulen, Wed. P. H. Ph. — Middelburg.
Wiedemann, C. M. B. — 's Hertogenbosch. (Correspondent)
Zuylen. I. I. A. van — Vught bij 's Hertogenbosch.
(Correspondent)

Buitenland.
Wolterbeek Muller. F. — Karlsruhe Gerwigstr. 41f Baden
Delden. T. G. A. van — Djedda.
Haut. Mevr. M. — adr. Nijmegen poste restante post-
kantoor station.

Arnold Mooi. J. M. — Brussel.
Clercq. A. de — idem rue de Chartrieux 22.
Heukelom. H. van — idem rue Tivour 8.
Goldie J. J. — idem rue de l'Anrore 88.
Hooyer. G. B. — idem, rue de Jardinier 45.
Munnick. P. E. L. de — idem, Avenue Louise 403.
Prins. H. E. — idem, rue Albert de la Tour 52.
Spall, geb. van Teylingen, Mevr. de wed. M. van — idem,
avenue Ducpétiaux 87.
Stricker, geb. Arnold, Mevr. — idem, Rue du Lac 76.
Verhey. Mr. B. J. — idem, Rue Jourdan 54. (Correspondent).

Meyer. D. — Genève Pension Beausite Place de Corque
Kunze. Otto, Instituteur. — Darmstadt.
Emmerich. T. H. — Frankfurt a/m.
Breitenstein. H. — Karlsruhe.
Wierdels. Mr. C. B. J. A. — Mansoerak — Egypte.
Goot. T. van der — Pretoria.
Benjamins. Dr. H. D. — Paramaribo. (Correspondent)

Boele. P. C. — Wiesbaden.
Boele, geb. de Wilde, Mevr. A. J. — idem.
Kloos, geb. Kobold, Mevr. P. — idem.
Kloos, Meij. E. — idem.
Scheltema, geb. v. d. Schaft, Mevr. J. H. G. — idem.
Scheltema, Meij. J. H. A. — idem.
Scheltema, Meij. N. J. C. — idem.
Vlieland Hein, Mevr. J. Fayon — idem.

ADVERTENTIEN.

Eduard Pelger,
„La Haye”
Chapellerie
Civile et Militaire
N° 39 Prinsstraat N° 41.

HAAGSCHE MUZIEK-HANDEL **ENDERLE en OOSTERVEEN**
HOFSPUI N° 97. HOFSPUI N° 97.

Gasornamenten

Nieuwe Armen van af f 0.60.
Nieuwe Schuiflampen met
Gloeilicht van af f 5.50.
Nieuwe 3-lichts Kronen met Gloeilicht
van af f 1.17.

Surpriselamp
met zijden Kap en Gloeilicht f 13.50.

NIEUWE Geijser-Badkachel.
Nieuwste systeem,
met groot nieuw BAD, met 3 jaar garantie
en kosteloze plaatsing, f 60.
20a, Korte Houtstraat, Den Haag.
Telefoon 1207.

Haagsch Publiciteits Bureau
Gebouw Mercurius
NOORDEINDE 33.

Plaatsing van annonces in
alle bladen der wereld.

Voor de **INDISCHE BLADEN**
vraag men de
bizonde voordeelige voorwaarden

Wol-Regime.

Depôt van het **Echte**
Prof. Dr. G. Jaeger's

NORMAAL-

ONDERGOED,

voor Heeren, Dames en

Kinderen,

in Winter- en Zomer-

qualiteit.

tot de laagste prijzen.

A. VAHLE & Co.,

den Haag, HOOGSTB. 14

Telefoon 1218.

Rotterdam, Hoogstr. 340.

Lijders aan Sicht en

Rheumatiek ten zeerste

aanbevolen.

Bovengenoemde Firma hebben
wij voor 's-Gravenhage den **Alleen-**
verkoop opgedragen.

WILH. BENDER Söhne,
Stuttgart.

Eenige geconcessioneerde Fabrikan-
ten der **Echte Prof. Dr. G. JAEGER's**
Normaal-Ondergoederen.

Specialiteit in Kansen en Tricot-Goederen
in Katoen, Wol, Mohair en Zijde.

Corsmit Brosseis Co.

Wagenstraat 18
DEN HAAG.

Inrichting voor complete

Meubilering,

geschikt voor Indiëns Familie
van af

Salon
Huiskamer
Slaapkamer
Logeerkamer
Dienstbodekamer
Keuken
Gangen

f 850.

Franco door geheel Nederland.

Prijscuranten, Teekenin-
gen of Photo's gratis op aan-
vraag.

EERSTE

Nederlandsche Verzekering-Maatschappij op het Leven
tegen Invaliditeit en Ongelukken.

Gevestigd te 's-GRAVENHAGE, Kneuterdijk 11.

Jaarpremiën voor uitkeering van f 100 bij overlijden.

Leeftijd.		Leeftijd.	
20	f 1.51	40	f 2.82
25	„ 1.71	50	„ 4.23
30	„ 1.90	60	„ 6.74

DE WEKKER,

Coöperatieve Vereeniging.
Zeestraat 31. Den Haag.

Afdeling „huisarbeid”.

Bericht de ontvangst van speciaal voor
„DE WEKKER” vervaardigt

Aardewerk, Koper, Friesche matten, etc.

Verhuizingen door geheel Europa (onder garantie).

Attesten
ter inzage
van af 1888.

Manden en
Kisten gratis in
bruikleen.

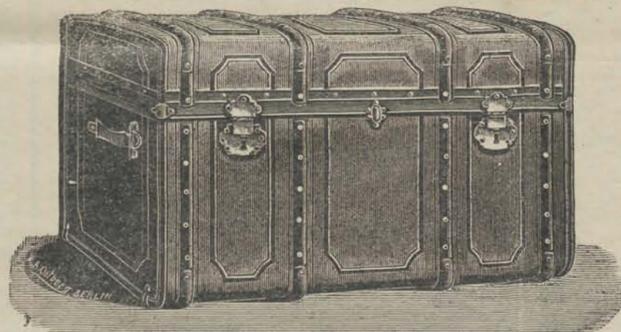
BERGPLAATS voor INBOEDEL.

Lambert Waterreus,
Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 317.

SAMBALLANS (origineele verpakking) 20 diverse soorten
per busje à 35 en 55 cts.

KLAPPERS (versch geraspt) verkrijgbaar per ons.

Indische Siropen. - Versche Kruiden. - Manissans.

HAAGSCHE KOFFERFABRIEK.

Passage 53-55-57, Den Haag.

— INTERCOMM. TELEPHOON 589. —

Noordblaak 93, Rotterdam.

GROOTSTE SORTEERING, SOLIEDST en GOEDKOOPST adres voor

ECHTE RIETEN KOFFERS

met 5 jaar garantie. — 70 pCt. vrachtbesparing. — Eigen fabrikaat. Deze Koffers
zijn de lichtste. Onze wereldberoemde ECHTE RIETEN KOFFERS zijn sinds jaren
aan het Hof in Nederland en bij duizenden families met tevredenheid in gebruik.

Abonneert U op de
Bintang Hindia.
Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

Iedere abonné ontvangt tot 1 Januari 1903 de nummers gratis.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”,
HAAGPOORT 4.

Koninkl. Nederl. Mandenfabriek en Magazijnen
Firma W. F. VAN VLIET.

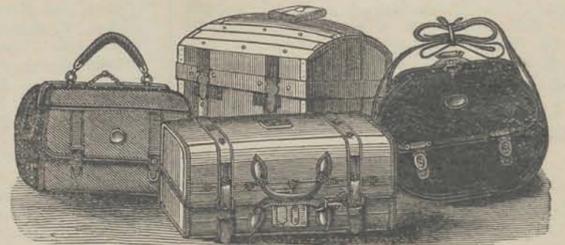
Serre-Meubelen en Decoratie.

NOORDEINDE 158.

Volières, Vogelkooien.

Lange Beestenmarkt 4-6, Den Haag.

Reis-Artikelen

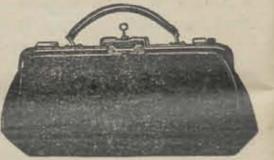

Magazijn L. GRIJSELS

Piet Heinstraat 112.

Tramhalte

v. Galenstraat

IN ROBES

Fransche Coupe.

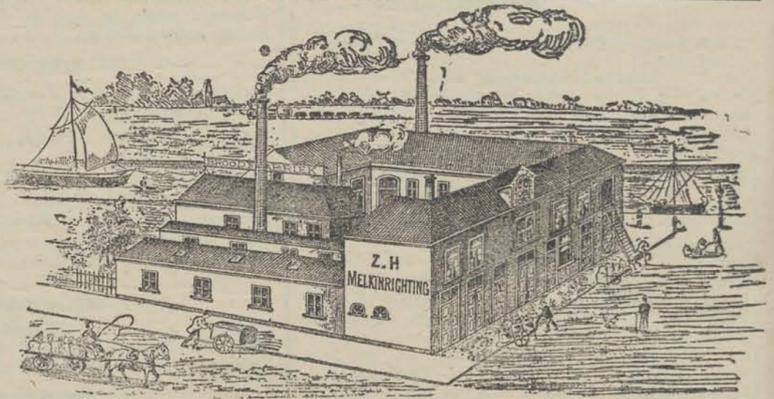
Maison L. Carrière „Seatio”.

Reform kleding

naar keuze.

SPECIALITEIT IN INDISCHE KLEEDINGEN.

Attesten ter inzage. 120, Van Swietenstraat 120. Den Haag.

De Zuid-Hollandsche Broodfabriek,

Waldorpstraat b/d Rijswijksche Weg,

heeft haren **snellen bloei** te danken aan het leveren van heerlijk brood uit de
ZUIVERSTE GRONDSTOFFEN.

Bijzondere aanbeveling verdient ons allerwege beroemd

ZOET ROGGEBROOD.

In December wordt 15 pCt. uitgekeerd, welk dividend
gewaarborgd is.

MAGAZIJN van BEHANGERSARTIKELLEN.

Meubilering. Stoffeering. Decoratiën.

H. P. MEIJS,

Reinkenstraat 25, Den Haag.

GOEDKOOP ADRES voor alle voorkomende werkzaamheden.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma

FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,
wordt op aanvraag gratis toegezonden.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te
's-GRAVENHAGE en te **WELTEVREDEN** ter beschikking van belangstellenden.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD”

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Soembing	9 Aug.	21 Aug.	26 Aug.	14 Sept.	16 Sept.
Goentoe *	23	4 Sept.	9 Sept.	28 Sept.	30
Merapi	6 Sept.	18	23	12 Oct.	14 Oct.
Gedé	20	2 Oct.	7 Oct.	27	29
Oengaran	4 Oct.	16	21	10 Nov.	12 Nov.
Sindoro *	18	30	4 Nov.	24	26
Salak	1 Nov.	13 Nov.	18	8 Dec.	10 Dec.
Lawoe	15	27	2 Dec.	22 Dec.	24

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co., Rotterdam.**

De Agenten: Eijkenluyters & Tromp, Anna Paulownastraat 1d, 's-Hage.

DEN HAAG.
LEIDEN, **GEDEMPTÉ BURGWAAL 8,**
STATIONSWEG 19. bij de WAGENSTRAAT.
Eerste Modes. **E. v. d. Horst.** **DELFT,**
MAGASIN de SOLDES. 21, CHOORSTRAAT.
Nieuwste Garneering.

Grootste keuze **echte LYONSCHÉ ZIJDE** in zwart en gekleurd, ook andere
kleedingstoffen bijzonder geschikt voor Indië,
voor de helft der gewone prijzen.

Alle goederen welke niet naar genoegen zijn, al zijn dezelve ook afgesneden,
worden gaarne omgeruild.

Stalen worden op aanvraag franco toegezonden.